

ROMÂNUL

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2 40—
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2—
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730

Dr. Vasilie Lucaciu

Reproducem la acest loc telegrama, ce am primit ieri, noaptea târziu, din Londra:

„Astăzi la amiazi a ținut părintele Lucaciu discursul său: Rolul națiunii române în Orientul Europei. Discursul obiectiv și frumos a provocat aplauze frenetice și felicitări sincere. Expunerea serioasă a cauzei românismului cuceritor a făcut impresie adâncă îndeosebi la reprezentanții gîntei latine. Angelo de Gubernatis, profesorul Sergi și alții îl felicită călduros pentru expunerea în mod vrednic a ideii române. Azi seara se dă un banchet strălucit în onoarea dsale. La masă ia cuvântul dl Florescu“.

Îi moare însoțitoarea credincioasă a vieții: dela mormântul ei proaspăt El pleacă la Lugoj să vestească învierea unui neam bătut numai de furtuni năpraznice, și niciodată încălzit de razele înviorătoare ale dulcii libertăți.

E groaznic năduf „și-atât de-avar e cerul cu pământul, că zile lungi n'a mai bătut nici vântul“, iar ceice pot să-și aibă mai dragă viața, decât sbuciumul pentru ea, sau cea a altora, au fugit din orașele arse de focul înfiorător al razelor de soare și stau ascunși prin umbra deasă a pădurilor din munții răcoriți de boarea văilor repezi. El însuși lasă satul și pădurea și umbra și răcoarea păraielor, urcă vagonul arzând de arșiță și zile întregi stă în cupeul, ce arde ori din stînga ori din dreapta și nimic nu-l poate răcori. Căci

El trebuie să plece la Londra. Acolo s'au adunat neamurile lumii și chiar din insulele cele mai depărtate ale Oceanului Mare au venit trimișii rasselor, cari abia au zărit siaba licărire a civilizației omenești, au venit să-și primească și ei locul în rândul ființelor, cari, zice-se, poartă'n făptura lor chipul lui Dumnezeu.

Și trăește, în ăst colț de lume, răzleț pe șesuri și ascuns prin văi un neam bătut de soarte, dar dornic de viață, de libertate, de cultură.

Sufere jugul sclăviei de veacuri, că e îndelung răbdător și are păcatul lăsării în vecinătatea unui neam aspru, insolent și tiran, care din această diferență de fire și-a făurit lanțul robirei noastre. Ne-am trezit însă și noi la lumină și mai vartos de zeci de ani acum ne zbatem să ieșim la largul libertății, să respirăm aerul civilizației. Lumea trebuie să cunoască suferințele noastre și dorurile noastre drepte și umane. Cine să alege în arsura aceasta la marginea pământului, ca să vestească numele nostru și să croiască în sufletele neamurilor cale pentru înțelegerea justelor noastre pretențiuni? O, veniți voi cei cu credințe nouă în inimile voastre tinerești, veniți cei cu orizonturile largi ale vederilor moderne, veniți cei ce ați părăsit clasicismul mucegăit al înaintașilor și ați pornit pe calea neînșelătoare a statisticeii cifrelor rigide, — veniți!

Ne este însă zadarnică chemarea. Ci pleacă El. Bătrânul, retorul răgușit, clasicul mucegăit. Iată-l în Londra și în limbi înțelese de fruntașii neamurilor vestește rolul națiunii române în Orientul Europei. Vorbește clasic, vorbește retoriceste, dar

lumea-l înțelege și multe suflete din străine neamuri vor pleca din capitala lumii cu gândul la noi, la suferințele noastre. Și de nu ne vor ajuta efectiv în mod ce s'ar putea exprima prin cifre rigide, noi suntem oameni și mărturisim cu poetul „et nil humani a me alienum puto“, simțim mângăierea compătimirii și a bunelor dorinți.

Oh, părinte Vasilie Lucaciu!

Când te vei întoarce, să fii gata cu răspunsul la întrebarea: *cât o fi costat?* Căci credințele noi și orizonturile largi ale vederilor moderne le măsoară toate pe cumpăna statisticeii cifrelor rigide, dar neînșelătoare.

Ți-ai părăsit catedra liniștită și nutriitoare, pentru că ai avut mai mare iubirea pentru limba românească, decât pentru pâne. Ai tăi Te-au prigonit și numai cu umblări obositoare Ți-ai putut câștiga o bisericuță, unde să slujești pentru hrana de toate zilele. Ani de zile ai stat în temniți pentru iubirea Ta de neam, câtă vreme puteai să stai boerește pe jilțul larg și comod în vr'un ministeriu din Budapesta. Tu nu ai cunoscut tihna, nu ai cunoscut răgazul răcoritor al „dolcelui farniente“, în grija soției Tale Ți-ai lăsat pruncii, pentru că Tu niciodată nu ai fost al Tău, ci totdeauna ai fost al națiunii. Când intrai însă în temniți, paraziții naționali respirau mai ușor, când ieșiai, ei puneau în circulație întrebarea: *cât o fi costat?* Ai preamărit la mormântul dela Rășinari pe metropolitul răsăritenilor și călugării bizantini îți scot hula proselitismului confesional. Băeți imberbi, pungăși ordinari, cari au stat închiși pentru furt, fal-

Citiți-le la drum

de Ion Minulescu

Conacul

Mare și albă, cu două etaje, cu ferestrele largi și acoperișul înalt, cu fațada spre Dunăre și latimea din stînga spre sat, casa conacului pare a-și roti privirile severe, din locul pe care acum trei ani se înălțau pătuțele vechi, până unde noile magazii de azi, se înșiră una după alta, sprijinindu-se par'că între ele, ca niște galere pline de avuții, pornite din Antile și naufragiate într'un fund de mare.

Mai groaznică decât un naufragiu însă, urgia răscoalelor a trecut și pe aci, măturând toate resturile bucatelor rămase din toamnă, desrădăcinând copacii nevinovați și dând pradă focului tot ce nu poate rezista flacării nebuniei omenești.

Stâlpii dela poartă, au mai rămas și astăzi drept mărturie vie a celor ce, petrecute aevea, ne par totuși a le fi întrezărit prin vis...

În curtea mare, goală și tristă, câți-va trei tineri, plantați de curând, își flutură leneș cele trei frunze din vârful tîecăruia și încrezători în ziua de mâne, par a sfida cu nuditatea lor primitivă razele soarelui de Iulie.

De jur-împrejurul curței, câmpia se întinde par'că la infinit. Cât poți cuprinde cu ochii, nu zărești decât întinderi nesfârșite de porumb și snopi de grâu ce zac la pământ, înșiruiți asemenea

unor cadavre rânduite pentru îngropare, a doua zi după o groaznică luptă.

Și lupta pe care omul o poartă cu pământul, este într'adevăr groaznică!...

La arie

În fața curței, două mașini, treeră neîncetat, de cum se crapă de ziua, până ce se înoptează.

Și grăul auriu, curge ca valurile unei cascade sgomotoase, hambarele se umplu pe zi ce trece, și șlepurile negre, așteaptă nerăbdătoare să ducă avuția țării pe aiurea, pe unde pământul vitreg refuză oamenilor pânea de toate zilele...

Țiganii murdari sdrențuiți se strecoară printre cămășile albe ale țăranilor și din întreaga această simfonie de alb și negru, nu se desprinde decât aceeași mișcare perpetuă de oameni, cari se duc și vin — cari se duc înco-văiați de spate, sub greutatea sacilor plini și cari se întorc înalți și svelți cu sacul gol subțioară.

Și în timp ce această enormă și stranie mașină omenească, se învârtește par'că pe nevăzutele roțile ale unui mecanism uimitor de complicat, soarele coboară spre sfințit, apoi dispare și mașina omenească se oprește de-odată, din mersul ei.

Sgomotul încetează, lumina zilei se stinge cu încetul, focurile se aprind pe ici colo și respirația greoaie a boilor obosiți, răspunde par'că

lătratului cânilor și chiotelor îndepărtate ale pândarilor.

Și zilele trec la fel...

Monotonia lor iară mărește farmecul apropiatului sfârșit al muncii, căci odată cu sfârșitul scurtelor vacanțe ale celor dela oraș, începe lunga vacanță a celor dela țară.

Cântecul ploaiei.

N'a plouat de câteva săptămâni.

Pe șosea, căruțele înoată în norii nesfârșiți de praf. Ai crede că satele s'au aprins și vântul gonește fumul pe urma cailor ce se depărtează în goană, ducând avutul sătenilor scăpați de urgia focului.

Pământul miroase a cărbune.

Foile porumbului se răsucesc trosnind cu sgomot și aerul îmbibat de praful șoselelor și fumul mașinelor de treerat, apasă greoi ca o manta caldă, înăbușitoare.

Ochii tuturilor, se îndreaptă rugători spre cer. Cerul însă, vecinic acelaș nu dă nici un semn de ploae.

Cât poți cuprinde cu ochii, nu zărești pic de nor. Întreaga rotogoală a orizonturilor, pare încătușată într'un enorm cerc de foc.

Bălțile au secăt și broaștele au tăcut.

Dar iată că din spre apus, o pată alburie, apare sfioasă. Și pata se întinde înaintând cu greu spre soarele ce coboară spre asfințit.

Și ochii tuturilor se îndreaptă din nou spre cer.

șifictori de poliți, au cutezanța obraznică să ieie în deșert numele Tău și în asămănare cu Tine preamăresc, pentru bani, călugări veninoși și trântori naționali din cafenele. Dar sufletul Tău zboară în regiuni mult mai înalte, decât să-i poți vedea pe acești mișei. Ferice de Tine, dr. Vasile Lucaciu! Ție îți este dat norocul, ca la sfârșitul zilelor Tale, când Te vei prezenta înaintea Judecătorului Mare, să zici cu umilință: „Iată în fața Ta clevetitorii și dușmanii mei; după ființa și valoarea lor să mă judeci pe mine, Doamne!“

Iar noi cu smerenie ne închinăm Lui și-i mulțumim pentru că Te-a dăruit pe Tine nefericitului nostru neam românesc!

Să ne cunoaștem dușmanii

Se poate zice și despre popoare, despre neamuri, că numai cele biceșnice, cele nevoiașe, cele vrednice mai mult de milă, nu au dușmani. De îndată însă ce în lupta pentru existență ele dovedesc o împotrivire mai vie, de îndată ce dau dovezi de puterea lor de viață și expansiune, în chip firesc se ivesc ciocniri, și de aci dușmanii, cu alte popoare, cu alte neamuri, având și ele mai mult sau mai puțin aceleași năzuințe și aceleași calități.

Noi Românii avem, slavă Domnului, numeroși dușmani, pe cari ni i-am câștigat tot așa, parte prin puterea noastră de rezistență, parte prin puterea noastră de expansiune. Amândouă aceste puteri ni-se impută ca o... provocare împotriva neamurilor, cu cari soarta ne-a adus în atingere, — și se face totul, ca să se reducă, să se înfrângă sau să se paralizeze în efectele lor.

— Sunt nori de ploaie sau nori de praf?..

— Nori de ploaie!..

Pata albă se întunecă, orizonturile se întristează par'că și soarele apune mai de timpuriu în dosul perdelei tivită cu fel de fel de colorii.

Până să se înopteze, cerul s'a înouat. Peste noapte însă vântul s'a stărnit cu furie și norii s'au împrăștiat.

Și ochii tuturilor, iarăși se îndreaptă rugători spre cer...

A doua zi, aceeași pată alburie.

De data asta însă, norii nu mai înaintează sfioși. Covoare vinete, se întind cu grabă din spre apus, ca și cum ar pregăti calea pe unde va trece un temut și încrunțat suveran.

Vântul nu mai bate și mai nainte ca noaptea să întunece câmpurile calde încă, picăturile de ploaie încep să cadă mari, sgomotoase și dese, schimbând ca prin farmec aspectul șoselelor albe până mai adineaori, și al întinderilor ofilite de porumb.

Plouă... Plouă!..

Cum cântă ploaia afară la câmp!..

E o întreagă simfonie, ropotul ploaii și mai ales al ploaii mult așteptate!..

Aci deasă, repede și mărunță; aci rară, lenesă și nehotărâtă, ploaia brodează pe întinderea șoselelor și necoprinsul câmpiilor, note delicate de menuet, note repezi de farandolă, porniri de caravane, sosiri de transatlantice și marșuri finale, triumfale și majestose, ca însăși majestatea necoprinsului de unde sosește.

Plouă... Plouă!..

Și cântecul ploaii răsună până departe...

Și cei de d-parte îl aud, și ca în fața unor altare, își ridică brațele rugătoare spre norii ce sosesc mai mulți, tot mai mulți, aducători de ploaie și de cântece noi!..

Unii din cei mai stăruitori, mai îndârjiți și mai înverșunați dușmani ai noștri, se găsesc printre Evrei. Poate chiar că ei sunt cei mai primejdioși dintre acești dușmani, înarmați cum sunt cu multe, și fățișe, dar mai ales ascunse meșteșuguri de luptă, și răspândiți cum sunt, pretutindeni unde ne pot face răul, și într'o proporție dincolo de orice toleranță a unui organism național, în însuși sânul neamului nostru.

Se strigă mereu împotriva *antisemitismului*, — s'a umplut și se umple lumea de tânguirii și blesteme împotriva celor ce nu ar respecta îndeajuns libertatea de bănuțire a neamului risipit de Dumnezeu pe tot pământul cucerit și păstrat prin vrednicia și munca altora, — dar niciodată nu se vorbește, nimenea nu se plânge, împotriva *antireștinismului*, sau fiindcă Evreii numesc *goim* pe toți ceice nu fac parte din poporul lor *ales*, să zicem: *antigoimismului*, cu care mulți, foarte mulți din pătura suprapusă a neamului lor, urmăresc, plini de otrava urei, tot ce li-se pare, că se pune în drumul triumfal al cuceririi lumii de către Israel. — De sigur, fiindcă nimenea n'a știut încă să pună în aplicare cu atâta măiestrie tactica celui ce „el dă și tot el țipă“, ca aceia, cari tocmai pentru aceasta, și-au încordat între altele toate puterile, ca să pună mâna pe cele mai multe organe de gălăgie — presa! — din toată lumea.

În îndelunga lor strecurare printre neamurile între cari niciodată n'au adus altceva decât turburare, reacțiune de intoleranță și de exasperare, — israelitenii au dobândit, sau și-au ascuțit tot mai mult, însușiri cu cari au covârșit pe conlocuitorii lor cei de voie de nevoie, arme în mână, iarăși cărora i-au întrecut, și cu cari de multe ori, deși mai adesea numai în chip vremelnic, i-au biruit. Astfel viclenia, astuția; apoi răbdarea, îndurarea, nepăsarea prefăcută; simțul de agonisire peste toate acestea, — urmărirea, cu stăruință neîntreruptă și necedând nici unei desamăgiri, a acaparării aceluia *nervus rerum* în posesiunea căruia au ghicit mai bine decât oricine câtă putere și înrădărire se ascunde... În toate acestea, și cu admirabilul și vrednicul de imitare al lor simț de solidaritate, evreii sunt superiori altor neamuri, — au fost poate și altădată, cu siguranță însă *au devenit* astăzi.

Astfel trebuie să-i cunoaștem, — astfel trebuie să-i cunoască toți aceia pentru cari acești oaspeți nepoștiți constituiesc adevărate primejdii naționale, cu *antigoimismul* lor următor de „cucerire pașnică“. Și ne gândim, când vorbim de o asemenea primejdie, și la frații noștri din regatul României, în afacerile interne ale cărora iarăși ne simțim îndreptățiți să ne amestecăm, când e vorba de o chestiune ca aceasta, atingătoare de dușmăniile cari privesc întreg neamul.

E caracteristic ceea ce a aflat și povestește d. Constantin Bacalbașa, distins ziarist și unul din delegații Sindicatului presei din București la serbările încoronării din Londra, despre ura cu care urmărește România și tot ce e românesc, faimosul rabin Gaster, expulzat odinioară pentru uneltiri, pe cari și le permitea pe atunci chiar pe pământul regatului româ-

nesc. — „Un motiv, pentru care România are multe antipatii în cercurile comerciale din Londra, — zice d. Constantin Bacalbașa, — se cheamă: doctorul Gaster... În toate împrejurările potrivite, d-sa profită de prilej ca să ne calomnieze țara și întrebuițând influența de care se bucură în unele cercuri, face ca informațiile sale tendențioase să găsiască credit. — După ce a fost numit consul general, d. Stead a ținut o conferință la Camera de comerț asupra stării economice a României. Asista multă lume și asista și doctorul Gaster. După ce a sfârșit d. Stead, a luat cuvântul d-sa.

Un martor ocular mi-a spus, că d. Gaster a fost de o violență și de o dușmănie nespūsă; a cerut auditorului să nu creadă nici un cuvânt din cele spuse de către d. Stead; că... în realitate România este o țară primitivă, sălbatică, cu o stare economică înapoiată; acolo străinii nu au nici o siguranță, lipsind toate garanțiile legale; în România există persecuția religioasă, Evreii sunt maltratați și stau la discreția agenților administrației; — în sfârșit tot ce e patimă oarbă și nestinsă a putut închipui, d. Gaster a spus“.

Și după ce constată acestea, d. Constantin Bacalbașa observă, că negreșit cuvântarea insolentă și pătimașă a d-lui Gaster a influențat și că această „ură, care nu dezarmează“ și campania ce rezultă dintr'însa „mai pot avea încă urmări neplăcute pentru România“...

Dar asemenea dușmani ca d. doctor și rabin Gaster, Românii mai au încă mulți, — și nu întotdeauna cei mai... *ilustruți* sunt și cei mai răufăcători. În chiar presa din România, cine oare alimentează toate pornirile de ponegrire, de terfelire, fără cruțare, a tot ce o țară, un neam, trebuie să aibă în definitiv respectabil și respectat, — cine întetește toate urile și le dă coloritul acela de murdărie, de mârjire reciprocă cu toate noroaele, — dacă nu *condeiele* evreiești strecurate în presă? Aceste condeie de sigur fac o operă conștientă când, punându-se firește fiecare la adăpostul câte unui sau altui om politic român, stropesc în toate părțile, unele în dreapta și altele în stânga, cu glod și cu venin, în toate instituțiunile și în *toți* oamenii de seamă ai țării, a căror depreciare și urgi-ire le zace deopotrivă la inimă. *Ziaristii* aceștia, la aparență în serviciul politicianilor din țară, în realitate însă nu mai în serviciul bine meșteșugit al *antigoimismului*, fac și ei parte din vasta organizație în care un doctor Gaster nu e decât un exponent ceva mai țanțoș și mai pe față dârz.

Și mai sunt. Trebuie să ni-i cunoaștem bine pe toți. — să-i urmărim de aproape în toată activitatea lor fie francă, fie perfidă și mârșcată, cum e mai adesea, — căci aceasta este prima regulă de luptă, și într'o luptă necurmată, de fiecare moment, ne găsim cu toți dușmanii noștri, față de cari nu trebuie deci să ne permitem nici o clipă de slăbire, de șovăire, de neobservare.

Corruption and Reform in Hungary

A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson

D. Titt (Oxon)

— Urmare —

S. Várady. — Partidul muncii n'a salutat pe rivalii săi nici când cu petrii, și n'a introdus instituția ouălor clocite la alegeri. (Risete și a-plause.) Clopotele, cari nu mai încetau să sune în decursul vorbirii candidaților, nu se trăgeau pentru serviciu bisericesc, ci pentru partizanii partidului muncii; incendiile cari n'au fost nici când așa de dese ca acuma, erau îndreptate aproape exclusiv contra sprijinitorilor partidului muncii, precum de asemenea, toate persoanele vulnerate, aparțineau durere — cel puțin în cercul său — partidului său. S'au făcut plângeri despre terorismul administrației, pe când el, vorbitorul s'a convins, că foarte mulți oficiali au lucrat contra guvernului și pentru opoziție.

Cât pentru cazurile de corupție, roagă pe fiecare deputat să se examineze pe sine însuși și fiecare va recunoaște, că astfel de abuzuri s'au întâmplat în fiecare partid. (Proteste vii în stânga; aprobări în dreapta).

A fost timpul suprem, ca opoziția să conțenească cu scoaterea în relief a abuzurilor. Aceste abuzuri s'au încredințat Curiei la dorința Opoziției, care a declarat Camera de incapabilă de a le discuta. Astfel Opoziția ar trebui să împiedice pierderea de timp ce o suferă Camera discutând atari chestii.

Ce privește apoi cauzele abuzurilor, deputatul Dobriținului ne-a însuflețit involuntar, când le-a atribuit sărăciei și lipsei de cultură a poporului.

Asta e cauza adevărată, și până când poporul e necult și sărac vor fi abuzuri întotdeauna...

La încheierea cuvântării sale, lui Várady i-s'au făcut ovății sgomotoase și a fost întâmpinat cu strigăte de „Ejjen“ din dreapta, și a primit felicitările mai multor deputați.

— 14 Iulie.

Samuil Kelemen. — „Cu trupe și jandarmi poate fi sufocată opinia publică, dar nicicând convinsă“.

— 15 Iulie.

Carol Huszár. Norocul primului ministru veni prin luptele intestinale în sânul Coaliției. Succesul a fost cu puțință numai prin alegerile a căror martori am fost. Alexandru Jeszenszky a avut drept când a zis: „Nu e cetate pe care să n'o poți cuprinde cu un măgar încărcat cu aur“. (Râset. „Când și unde a zis-o?“). O clasă cultă săracă și un popor flămând n'a putut rezista presiunii exercitate de fabrici, bănci și latifundii prin corupție și ospetări.

Baronul Podmaniczky. — N'ați dat și voi beaură?

C. Huszár. — Vorbitorul îi sugerează întrerupătorului, că socoțile electorale ar trebui să se publice. (Iaritate).

Invingerea neașteptată a guvernului trebuie să se atribue amorțirii conștiinței poporului prin bani și beaură.

In afară de asta mai erau onorurile și privilegiile de tot soiul și apucăturile oficialilor administrativi.

Și totuși ministrul-președinte a susținut într'un interview pentru ziarul Fremdenblatt, că învingerea a fost numai o reușită a senzului comun sănătos și a culturai sănătoase. Dar membrii majorității mărturisesc unul altuia, că succesul acesta n'a fost reușita dualismului, ci a banului lui Iuda și a alcoolului.

Aloisiu Rudnay. — Vom vorbi noi și despre abuzurile d-voastre. (Va urma).

[c] Organul oficial vienez al ministerului de externe Austro-Ungar.

Apponyi propune... După trei săptămâni de obstrucție tehnică contele Apponyi, consecvent cum s'a dovedit de atâtea ori, a revenit iarăș. Savantul patriei zilelor noastre, după ce nu de mult se pronunțase categoric în „magistralul și fulminantul“ său discurs opozițional pentru cea mai înverșunată obstrucție tehnică împotriva atentatului guvernului în contra „națiunii maghiare“ cu încercarea legiferării odioaselor proiecte militare, — azi, în cadrele unei propuneri de ajurnarea dietei până la 25 Septembrie, condamnă tot atât de categoric unele aberații ale obstrucției. Perfect de bine. Nu înțelegem cum de nu a înțeles aceasta celebrul împăciuitor al universului, chiar acum trei săptămâni. Poate situația s'a schimbat? Nu ni se pare.

Dar contele Apponyi ține să-și și motiveze propunerea și atitudinea sa de până acum. Zice d-sa, că obstrucția, de și o condamnă e ceva necesar în fața terorismului, guvernului, care cu eludarea opiniei publice (vezi doamne, publicul nu urmărește vara cu prea mare atențiune evenimentele din dietă) cearcă să forțeze legiferarea proiectelor promise Coroanei, în timp de vară.

Data fiind, — spune mai departe — între asemenea împrejurări, zădărnicia ședințelor, cari nu vor putea produce nimic în canicula aceasta, nefavorabilă pentru lucru intelectual, propune ajurnarea dietei.

Firește propunerea, ca orice propunere emanată dela opoziție a fost refuzată din partea guvernului, care prin rostul premierului contele Khuen-Héderváry a prins ocazie să moralizeze obstructorii, spunând, că părinții patriei când s'au ales trebuia să-și dea seamă, că în fie ce moment să stea în serviciul patriei. Starea termometrului, ocupațiunea privată a particularilor și celelalte motive înșirate de către Apponyi nu se pot lua în cumpănă, când e vorba de a promova interesele „bine pricepute ale patriei“.

*

Comanda supremă din Franța. În sfârșit s'a rezolvit și marea problemă a comandai supreme din Franța, care a dat prilej la atâtea neînțelegeri în sânul guvernului, dar mai ales a influențat în mod nefavorabil unitatea conducerii supreme din armată.

Prezidentul Fallieres a semnat z'lele acesteia decretelor în privința aceasta.

Conform acestora va fi înființată o secție permanentă de studii, un comitet tehnic, cari vor sta toate sub conducerea supremă a unui general, care va purta titlul de șef suprem al armatei și va primi conducerea asupra unei grupe a armatei în timp de războiu. Consiliul superior de războiu va rămânea și de aici înainte în ființă și va fi compus din generali. Postul de vice-prezident a fost abandonat. Cu acest nou oficiu a fost însărcinat generalul Ioffre.

*

Impresia discursului lui Asquith. Discursul prim-ministrului englez rostit în ședința de Joi a Camerei engleze a produs, cum era de așteptat, pretutindeni impresii bune. Îndeosebi presa liberală din Germania dă poate o însemnătate exagerată discursului, când afirmă că printrânsul primejdia izbucnirii unui conflict ar fi înlăturată. Laudă cumpătatea și judecata matură a poporului englez, care s'a vădit și de astădată în clipe atât

de agitate în lumea diplomatică. Nu tot așa presa conservatoare, care susține, că discursul lui Asquith desfăcut de toate circumscriverile, este un avertisment direct la adresa Germaniei ca să se depărteze din Maroc.

În Franța e bine comentat discursul. Dintr'o declarație a premierului Caillaux reiese, că Franța așteaptă cu liniște desfășurarea evenimentelor, cari sunt de așa mică însemnătate, încât e exclusă posibilitatea izbucnirii unui conflict. Atât în Berlin cât și Paris, socialiștii țin adunări, în cari protestează contra războiului. În Berlin a dat prilej prezența unei delegațiuni a muncitorilor francezi la demonstrații mari în cari s'au solidarizat muncitorii germani cu cei francezi în lupta lor contra războiului. Semnificativ este, că deodată cu veștile acestea de pace se aduc știri sigure despre un început de mobilizare atât în Franța cât și în Anglia. În Franța comanda Cavaleriei a primit ordin să stea gata pentru ori ce moment, iar în Anglia vasele de războiu se prevăd cu mult zor cu cărbuni și alte proviziuni.

Două cuvântări la proiect

Ședința Camerei.

— 28 Iulie.

Partidului muncii i-a succes să câștige o zi și pentru discuția reformelor. Opoziția ca de obicei s'a folosit de votări nominale, dar în acelaș timp partidul muncii a cerut amânarea votării pe ziua următoare. În chipul acesta au trebuit să se rostască și două discursuri la proiect.

Primul a fost Márkus László din partidul muncii. Declară că proiectul din desbaiere este o necesitate.

Aceea nu se poate amâna și trebuie votat chiar și în timpul verei. Vorbește scurt cercând să dovedească revendicările naționale câștigate prin proiect. E viu aplaudat.

Al doilea e contele Batthyányi Tivadar. Polemizează cu Márkus, și afirmă că înainte de toate trebuie adus votul universal. Ungaria nu poate să se bucure pentru ridicarea contingentului de recruți, deoarece armata se folosește pentru scopuri germane și dinastice, cari nu au nimic comun cu interesele Ungariei. Combate politica Monarhiei noastre față de Balcani cu locuitorii căruia am trebui să trăim în relații mai amicale.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Micile mizerii ale noului parlament. — Chestia cărnii chestie politică. — Observări la discuția reformelor militare din Ungaria

Viena 26 Iulie.

S'a discutat de multe-ori că pentru funcționarea normală a mașinării statului sunt mai ducătoare la scop sesiunile lungi sau scurte ale parlamentului.

Se pot aduce multe argumente și pentru și contra ambelor păreri. Presupunând, că prin alegeri parlamentul e astfel compus, încât e imposibilă o activitate legislativă a lui. În cazul acesta pare sesiunea parlamentului de șase ani o absurditate, pentru că ar exista timp atât de îndelungat ori înzadar, ori că controversele dintre singuraticile partide s'ar înlătura în mod meșteșugit pe un timp oarecare, până ce scoase din nou la suprafață ar da prilej celui mai înalt factor constituțional să-l disolve. Dar și o sesiune numai de trei ani își are scăderile sale. Trebuie

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală □

să presupunem, că în statele, în cari se fac alegerile pe baza votului universal, numărul deputaților noi este destul de mare. Mai departe în astfel de stat se schimbă nu numai partidele, dar și în sinul lor se fac însemnate schimbări de persoane. Toate acestea s'au putut constata și cu prilejul recentelor alegeri parlamentare în Austria.

Urmarea este, că trece aproape un an până ce se introduc noștii în toate tainele reprezentanței populare și legislative, despre cari au cei mai mulți concepte false. Deputații tineri sunt de regulă foarte dornici de muncă și cugetă că pot singuri să mântuie de orice lipsă pe toți locuitorii statului ori că dintr'o lovitură pot să rezolve toate chestiile neglijate în ultimii ani.

Trebuie să treacă multă vreme până ce noștii legislatori să se știe acomoda împrejurărilor de stat și până ce să priceapă, că ar fi o adevărată nefericire, dacă toți cei 516 deputați s'ar gira de conducători și reformatori. Numai târziu înțeleg, că și în politică trebuie să fie ofițeri și simpli gregari, cu alte cuvinte disciplină și supunere. Din înțelegerea greșită a drepturilor și datorințelor din partea noilor deputați, rezultă de regulă greutățile și impedimentele, ce se observă după întrunirea oricărui parlament nou compus. De boala aceasta suferă și actualul parlament din Austria și va trebui să treacă mult timp până ce va putea să se apuce de rezolvirea acelor probleme, cari i-au fost impuse prin mesagiul de tron.

Nădejdea, că actualul parlament va fi mai bun, decât cel din trecut, a dispărut și ar fi o mare rătăcire să se creadă contrariul. Oamenii au învățat puțin din trecut. Deja de pe acum încep să se judece problemele curat economice din considerațiuni politice, ceace va duce de bunăseamă ori la nimicirea, ori la amânarea lor nesfârșită. De mai mulți ani sau sufer atât locuitorii dela orașe, cât și dela țară de lipsă de carne. Prețurile au fost exorbitante de mai mulți ani și orice încercare până acum de a le reduce a eșuat. Cu alte cuvinte oamenii chiemați n'au căutat să afle acele modalități, cari să contribuie la scăderea prețurilor ori să se fi îngrijit ca oferta de carne pe piață să nu fie mai mare. În loc să fie căutat partidele o bază comună, care să fi fost acceptabilă pentru toți, problema a devenit o armă de luptă, încât numirea gazetelor de „războiul cărnei“ a fost foarte nimerită. Pe tema aceasta au fost create în mod artificial o seamă de contraste între provincie și orașe, deși chestia e deopotrivă gravă pentru amândouă.

S'a pornit o agitație atât de pătimașă, încât în focul ei orice discuție serioasă pentru aflarea mijloacelor unei soluții favorabile, a fost dela început exchisă. Noul parlament s'a văzut necesitat să se apuce numai decât de problema cărnei, deoarece ce s'au făcut propuneri urgente în privința aceasta pe urma măsurii luate de ministrul de agricultură întru sistarea importului din Argentina. Ar fi de dorit, ca de astădată să se evite partea politică a chestiei și să se afle o cale spre o rezoluție norocoasă.

Discuția reformelor militare din Ungaria ofere multe momente, cari sunt de interes și pentru Austriaci. De astfel de momente se pot privi cuvântările contelui Andrassy și Tisza. Ambii au amintit în discursurile lor însemnătatea limbei germane ca factor cultural, dar tot atunci au ținut să accentueze și pretențiunile maghiare în armată. Toată vorbăria asta a fost destinată să arunce nisip în ochii acelor puțini Austriaci, cari cred încă în sinceritatea politicienilor unguri. E trist, că sunt și bărbați cu poziție înaltă, cari se lasă amăgiți de cuvintele lor dulci. Mai recent este cazul cu viceprimarul Hoss, care cu prilejul vizitei sale la Arad s'a lăsat convins, că în Ungaria nici pomenire de maghiarizarea naționalităților. Contele Tisza a accentuat în discursul său, că Maghiarii și Germanii sunt avizați la olaltă. Dacă aceste cuvinte ale contelui ar fi sincere, atunci Maghiarii ar conțeni odată cu politica lor antidinastică și destructivă, care dănuiește de atâția ani. O cooperare între Maghiari și Germani e însă exclusă, și din motivul, că urmează o politică de oprire față de Români și celelalte naționalități. Germanii însă nu pot rămâne indiferenți față de o astfel de procedură, care își are îndreptat ascuțitul contra poporului celui mai loial și mai dinastic din Ungaria.

Austriacus.

DIN ANGLIA

CRONICA LONDREI

Criza parlamentară din Anglia. — Scrisoarea primului-ministru. — Sciziunea lorzilor și a uni-onștilor. — Scandalul din Parlament. — Situațiunea

Londra, 26 Iulie 1911.

Intreaga opinie publică este preocupată în primul rând de criza parlamentară, a cărei desfășurare definitivă va urma zilele acestea, însemnând un moment de o importanță deosebită în viața politică a Mării Britanii.

Punctul maxim al crizei a fost de altminteri așteptata adoptare a amendamentelor Lansdowne de către Lorzi în ziua de Joi 7/20 cor. A doua zi a urmat o întrunire a lorzilor acasă la lordul Lansdowne și o a doua la șeful Uni-onștilor Mr. Balfour. La ambele întruniri s'a cetit următoarea scrisoare adresată de prim-ministru Asquith celor doi leaderi ai opoziției, al cărei conținut este prea caracteristic spre a nu-l reda în întregime :

„Scumpe domnule.

„Socot amabil și drept, ca înainte de a se lua vreo decisiune publică să te înștiințez cum privim noi situațiunea publică. Când proiectul parlamentar se va întoarce în Casa Comunelor în forma, care a căpătat-o, noi vom fi siliți a cere acestei Case a fi contra amendamentelor lorzilor. În aceste împrejurări, dacă va fi nevoie, Guvernul va sfătui pe Rege să-și exercite prerogativul de a asigura trecerea în lege a proiectului, în aceeaș formă substanțială, în care a plecat dela Casa Comunelor și Majestatea Sa a avut bunăvoință de a semna că va considera drept datorie de a accepta și urma acest sfat“.

Cetirea acestei scrisori care este în totul conformă cu spiritului politic loial al acestei țări, în care nu se pregătesc loviturile de Stat după culise, ci în cea mai întinsă publicitate, sub ochiul veghiator al opiniei publice, a avut darul de a împărți opozițiunea în două tabere și a produce o sciziune în partidul unionist. Pe când autorul amendamentelor lordul Lansdowne, ca și șeful uni-onștilor, Mr. Balfour, sunt de părere că este momentul a bate în retragere, asigurând pe primul-ministru că proiectul de lege reintors dela Camera Comunelor cu amendamentele respinse, va trece prin Camera lorzilor, lordul Halsburg predică rezistența până la sfârșit, cu riscul ca prin crearea noilor Lorzi, proiectul să ajungă lege și este susținut de o seamă de Lorzi și o parte a partidului unionist.

Momentul este într'adevăr critic pentru acest partid — păreriile conducătorilor săi asupra tacticei, ce trebuie adoptată spre a păstra pozițiunea de ieri, sunt divergente. Unii, în frunte cu Mr. Balfour, susțin, că prin „rezistența până la sfârșit“ totul de pierdut și nimic de câștigat. Unul din fruntașii lor, lordul Curzon, într'o scrisoare publicată zilele trecute trecute, îndeamnă la retragere, căci în cazul rezistenței, uni-onștii vor pierde popularitatea și noii lorzi, creați în bloc — numiți în deridare lorzi-marionete, — vor ajuta la trecerea oricărui proiect, aprobat de Camera Comunelor, oricât de radical ar fi. Pe de altă parte uni-onștii, între cari este și Mr. A. Chamberlain a căror parolă este, „rezistența până la sfârșit“, pretind că prin cedare, ei fac jocul radicalilor și întind la viața politică pentru mulți ani, cari învingerea lor înseamnă o umilință în fața poporului.

Că situația este foarte critică, reiese și din faptul, că M. S. Regele și-a amânat continuarea călătoriei sale prin țară, spre a fi prezent la deslegarea finală a crizei. Azi dimineață 11/24 Luni, cor. toți șefii politici au fost primiți în audiență la Palat.

Urma, că după amiază primul ministru să declare în Camera Comunelor, că are garanții, că proiectul în forma lui primă elaborat și votat acolo va deveni lege și să propună deci respingerea amendamentelor Lansdowne. O parte dintre Uni-onști „rebeli“ au provocat un scandal spre a împiedeca pe primul ministru de a-și face declarația.

Lordul Hugh Cecil a fost în fruntea scandalagiilor. Trădător! „Vândut Americanilor“, „Dictator“ și alte calificative, de acestea au fost asvârlite asupra primului ministru, a cărui vorbire era întreruptă la fiecare pas și nu putea fi auzită din

cauza tumultului. Scene de această natură sunt puține în Istoria Parlamentarismului englez: De la 1904 nu s'a mai petrecut vr'una ca aceasta. Atunci W. Churchill, ministrul comerțului în actualul cabinet a împiedecat pe ministrul Littelton de a vorbi în parlam.nt. În răspunsul său la declarația primului ministru, șeful Uni-onștilor, Mr. Balfour, a exprimat regretele sale față de scandalul care a împiedecat pe primul ministru de a-și ținea discursul, și apoi a îndreptat un vehement atac contra guvernului, acuzându-l de abuz al prerogativei regale și numit actul său drept revoluționar.

Nu s'a luat nici o hotărâre, așteptându-se decisiunea Uni-onștilor, de la care atârna creierea noilor lorzi.

Situațiunea prezentă este următoarea: Liberalii sunt siguri, că vor trece proiectul lor. Ei au în Camera Comunelor o majoritate compactă, care reprezintă vocea poporului, cere la ultimele alegeri din Decembrie, 1910, a sancționat politica lor față de Lorzi: ei au și augurarea Coroanei, că la caz de nevoie va iscăli actul creierii de noi lorzi, cari să majoreze în opoziția Camerei a lorzilor. Ei nu doresc să fie siliți să facă acest pas, prerogativa regală, fiind mai mult de ordin teoretic, de cât practic politic, (Ultima oare s'a făcut uz de ea la 1832). Și nici șefii Uni-onști, Mr. Balfour și Lordul Lansdowne, nu doresc aceasta; dar o parte a partizanilor lor au luat-o razna și e greu de prevăzut, că vor fi reintarceri la matcă.

Mr. Balfour a publicat un ultimatum, adresat partizanilor săi, îndemnându-i de a renunța la opozițiunea, care va sili guvernul să creieze noi lorzi. Prin aceasta atitudinea lui față de reforma liberalilor nu este mai puțin răboinică. E chestiune de tactică. În loc de a război în zădar contra unui fapt săvârșit, Mr. Balfour socotește, că după trecerea crizei parlamentare, trebuie să înceapă atacul contra liberalilor, pregătind poporul, ca să dea mandat Uni-onștilor să restabilească pacea constituțională. Dacă va învinge Mr. Balfour asupra partidului său, sau dacă partidul îl va învinge, în tot cazul o sciziune a lorzilor este iminentă,

V. Britanicu

DIN ȚARĂ

DELA FĂGET

Un arhieru în mijlocul credincioșilor săi

Vizitațiunea canonică din protopresbiteratul Făgetului

După înălțătoarele sărbări împreunate cu sfințirea bisericii din Făget, Luni în 17 Iulie n. Prea Sfinția Sa dr. Miron E. Cristea, episcopul Caransebeșului, a început vizitarea canonică în comuncle din tract.

1. *Temerești.* Dimineața la orele 7^{1/2} plecăm în trei trăsuri din Făget. În prima trăsura e Prea Sfinția Sa și d. protopop Sebastian Olariu, în trăsura a doua e părintele profesor seminarial d. George Petrescu cu diaconul din Caransebeș d. dr. Aurel Mihăiescu, iar în trăsura a treia deputatul sinodal al cercului dr. George Gârda și Titu Olariu, stud. gimn.

Pe cale ne cugetam, că nu ne va întâmpina nimeni, deoarece ce oamenii vor fi toți la seceriș

Ce plăcută surprindere însă, când în dealul din naintea comunei Temerești, deodată auzim bubuite neîntrerupte de treascuri și o mulțime de oameni ne ies în cale cu vreo 33 de călăreți în frunte. Călăreții ne încunjură și ne încunjură și mulțimea de popor cu o însuflețire, care nu se poate descrie. Erau de față vreo 600 de oameni, pe câmp nu era suflet de om. Toată comuna sărbătoria sărbătorea, care până acuma nu au mai serbat-o Români de pe aceste plaiuri.

În fruntea călăreților era neobositul primar al comunei Temerești *Alexandru Drăgoiu*.

Între șirurile călăreților și a poporului îmbrăcat în haine de mare sărbătoare, mergem spre biserică. Toate clopotele trag.

La poarta bisericii ne așteaptă preotul *Ioan Cibian*, îmbrăcat în odăjdii cu evanghelia și cu crucea în mână.

Preotul adânc emoționat îl bineventează pe Prea Sfinția Sa cu cuvinte alese și îl asigură de

dragostea poporului, care ca pe Messia îl așteaptă în mijlocul său.

Prea Sfinția Sa mulțumește preotului și poporului pentru dragostea, cu care l-a așteptat și îi poștește în biserică, unde s'a servit un mic serviciu divin.

După terminarea serviciului divin, Prea Sfinția Sa în fruntea întregului popor, iese în cimitierul de lângă biserică, unde se face deslegarea.

În fine, d. episcop ține poporului o admirabilă cuvântare, în care îl îndeamnă să-și iubească biserica și școala, patria și neamul, să se lase de lux și să se dedea cu cruțarea. Poporul ascultă cu deosebită atențiune și să vede pe el, că cuvintele păstorului lor pătrund până în adâncul inimei lor.

După revidarea cărților bisericești și școlare, cari toate să află în cea mai deplină ordine, Prea Sfinția Sa își exprimă recunoștința sa episcopului Partenie Gruescu, precum și întregului comitet parohial, apoi plecăm spre:

2. *Sintești.* Întreg poporul din Temerești ne însoțește până la Sintești. Pătrâni, bărbați, juni, tineri, femei și copii alergau în urma noastră împrăștiți pe dunga dealului. Un tablou așa de minunat mai rar ți-e dat să vezi. La marginea comunei Sintești ne așteaptă circa o mie de oameni în frunte cu o frumoasă ceată de călăreți. Se auziau încă clopotele din Temerești, când de-odată valea începe să răsune de bubuitul treascurilor sinteștenilor. Din departe se aude dangățul clopotelor, care e întretășit de neîntrepruptele urale de să trăiască.

Înaintăm împrejmuiți de o mare de popor: sinteștenii amestecați cu temereștenii. Fețele se învâpăiază de bucuria nespusă.

În mijlocul satului înaintea unui minunat arc triumfal ne așteaptă antistia comunală, în frunte cu notarul cercual d. Terenție Popescu, vice-notarul Iuliu Dragonescu.

În numele antistiei comunale Prea Sfinția Sa e bineventat de harnicul econom Dumitru Lăzărescu, care rostește o scurtă, dar însuflețită vorbire. D. episcop îi mulțumește și invită întreg poporul la biserică, unde de-asemena se servește un mic serviciu divin, în decursul căruia a cântat corul din Sintești condus de distinsul învățător Traian Mihailoviciu. Biserica era tixită de lume și și pe afară mai erau mulți.

După terminarea serviciului divin P. S. Sa ține și aici o lungă vorbire, în care dă povețe folositoare poporului îndemnându-l să țină la oaltă pentru că numai așa putem rezista valurilor ce lovesc. *In solidaritate zace tăria noastră*, Să fim cu stimă față de legi și față de autorități, dar mai presus de toate să ținem la limba și legea noastră ca *Constantin Brâncovean*.

După revidarea cărților bisericești și școlare, căci și aici se află în cea mai complectă ordine, P. S. Sa face următoarele vizite: a) La d. notar Terenție Popescu, b) la economul Ioan Stoian și c) preotului Partenie Matei, care ne invită la prânz oferindu-ne o masă bogată în mâncări alese și băuturi recoroitoare.

La două ore după prânz plecăm către 3 *Margine*. Dela la încrucșarea drumurilor ne așteaptă călăreții din Margine, cari împreunându-să cu cei din Sintești împreună ne însoțesc până în comună.

La intrarea în comună înaintea unui arc de verdeață ne așteaptă o mare mulțime de oameni în frunte cu notarul cercual Lévy Antal, care în numele organelor administrative bineventează pe Prea Sfinția Sa asigurându-l de dragostea cu care e primit în mijlocul poporului.

În numele antistiei comunale d. Episcop e bineventat din partea economului Ioan Arazovan, care vorbește scurt dar foarte frumos.

După aceasta, întreg convoiul pornește spre biserică, unde preotul Serafin Băian îmbrăcat în ornate, cu evanghelia și cu crucea în mână încunjurat de băieți cu ripizi și șefnice și de oameni cu prapori în mână pășeste în calea Prea Sfinției Sale, ca în numele bisericii să îl bineventeze. Prea Sfinția Sa răspunde adânc mișcat și roagă poporul, ca să între în biserică, unde unde s'a servit vecernia.

Biserica micuță și foarte slabă din bogata comună Margine era tixită de lume. Am văzut de față pe: protopretorele Iadislau Schönnenfeld, notarul Lévy Antal, Terenție Popescu, vicenotarul Iuliu Dragonescu, Ioan Triponescu, Sever Mateaș, preoții Ioan Alexandrescu și Partenie Matei.

După terminarea serviciului divin Prea Sfinția Sa iese înaintea bisericii, unde ține o cuvântare foarte nimerită cu împrejurările din Margine. Accentuează cu deosebită imporantă slăbiciunea, ce o dovedesc oamenii din Margine, cari cu toate, că sunt în stare foarte bună, din cauza lipsei de dragoste față de neam și de biserică nici biserică și nici școală nu și-au făcut cu toate că în jurul lor sunt comune mai mici și mai slabe, cari au și biserică nouă și școală confesională.

Îndeamnă poporul să se lase de lux, să se lase de pornirile contra nașterilor; să-și iubească limba și legea, să-și iubească biserica și școala și ca să poată forma un fond pentru zidirea bisericii, d. Episcop însuși donează bisericii din Margine suma de 300 Cor., cu baza fondului pentru ridicarea bisericii.

Această sumă s'a depus la Institutul „Făgețana” din Făget sub numirea „Fondul dr. Miron E. Cristea”.

Vorbirea Prea Sfinției Sale a făcut adâncă impresie asupra întregului popor, care se vede,

că e foarte strict și răutăcios fără nici o ambițiune și năzuință spre bine fiind aproape lipsit de *conștiința națională*. Mi-se pare, că conducătorii: preotul și dascălul sunt de vină la toate acestea.

Se pare însă, că vorbirea Prea Sfinției Sale va fi pentru această comună ca ploaia binecuvântată după o secetă, care a uscat bucatele de pe țarină.

De ar da D-zeu!

Dupăce am mai stat puțin de vorbă cu poporeni ne-am îndreptat către

4. *Nimeșești*, o comună mică pe o vale dintre munți. Comuna aceasta e filie la Coșava și are locuitori foarte harnici și treji. Poporul întreg ne-a primit cu însuflețire. Și aici a fost un mic serviciu divin, după care Prea Sfinția Sa și aici a dat minunate povețe poporului îndemnându-l, ca și pe mai departe să rămână harnici și buni Români. În fine am cercetat casa unui econom, care a putut fi mândru de ordinea și frumusețea, ce am observat-o în curtea și casa lui.

Cor.

Litere — Arte — Științe

CÂNTEC

Țărâna-i mamă tuturor —
Un împărat ni-e tată;
S'ascunde'n fața fiilor,
Când mintea noastră 'l cată.

De'l cată însă inima
Atunci e ori și unde;
E mare 'mpărăția sa
Și 'n sânul ei ascunde

De milă și de dragoste
Isvoare nesfârșite:
În cea mai mică rază e
Un dar ce ți-l trimite.

O lacrimă la jalea sa
E 'n plânsul de izvoare,
Un picur de iubirea sa
În fiecare floare.

Ecaterina Pitiș.

Istoria partidelor politice în România

de A. D. Xenopol

Voi. I. (partea I dela origină — 1848; partea II dela 1848—1866). București 1911. Prețul 13 lei ambele părți.

Savantului cu reputația europeană, care ne-a dat cea dintâi istorie documentată complectă a Românilor, îi era dat ca să tragă cea dintâi brazdă și în ogorul destul de înțelenit al ideilor politice și a luptelor de partid din țările, cari au format Regatul Român, dând la lumină întâiul volum, — despărțit în două părți — din istoria partidelor politice în România.

Urmărind ideile, cari au condus la grupări politice, d. Xenopol găsește cea mai veche manifestare de grupare a unor idei politice la acel grup de boeri, cari au urmărit cu conștiință și energie emanciparea patriei de exploatarea străinilor Greci, Austriaci s'au Ruși, la boerii naționaliști, cari *formau partidul național*. Cea dintâi victorie a acestui partid de opoziție a fost răsturnarea domniei fanariote și înlocuirea ei prin cea a domnilor pământeni (1821).

Cu aceasta însă partidul național nu și-a terminat misiunea, căci abia și-au văzut boierii patrioți realizat visul emancipării de fanarioți, și noi idei, visuri nouă, vin să frământă sufletele lor. Erau ideile de egalitate socială, fructele marelui revoluții franceze, cari găsesc, cum era și natural, resunet și la o parte din boierimea Țărilor Române. Astfel se începe lupta între boierii partizani ai ideilor noi de egalizare socială și între boerii, cari voiau menținerea neștirbită a vechilor stări de lucruri, cari luptau pentru păstrarea tezaurului de

„principii conservatoare”, cum le numește boerul Mihail Sturza la 1823.

Boerii se diferențiază astfel îndată după revoluțiunea lui Tudor Vladimirescu, în două partide: acel al *conservatorilor* și în partidul *novatorilor* sau cu un termin apusean, al liberalilor.

Partidul conservator voia cum am spus păstrarea privilegiilor de clasă și era dușmanul hotărît al emancipării țaranilor, decis a-și păstra imperiul asupra clasei țărănești chiar cu prețul intervențiunii străine.

Dar timpul își face opera și curentul vremii silește și pe boeri să renunțe la privilegiu și în divanurile ad-hoc ei însăși votează distingerea privilegiilor de clasă. Când Vodă Cuza luca la îndeplinirea Unirii Țărilor și la complectarea lor emancipare de Fanarioți prin secularizarea mănăstirilor, boerii conservatori îi dau în mod hotărît tot sprijinul. Când însă Cuza voi să-și desăvârșască opera națională prin introducerea unei vieți democratice, când voi să realizeze ideia largirii sistemului electoral și mai ales când voi să împrăștierească pe țărani, aceiași boeri, cari au ajutat pe domnitor în opera sa națională, l-au combătut cu ultima energie, în opera sa de egalizare socială.

Această împotrivire l-a silit pe Vodă Cuza să facă lovitură de stat, singura cale pe care credea el, că va putea realiza democratizarea țării, cu atât mai vartos, că însuși partidul „novatorilor” liberalii, cari erau chemați în primul rând să dea concursul domnitorului, au întins mâna lor democratică boerilor conservatori pentru a aduce căderea îndrăznețului domnitor, animat numai de interesul general al patriei, care îi încredințase destinele.

Partidul liberal își are originea în acel grup de boeri, cari aveau ideile cele mai înaintate pe terenul social, aceia cari voiau introducerea principiilor de egalizare socială dela 1822 încoace și cari au început lupta cu boerii conservatori cerând o situație mai bună pentru țaran. Ideile lor sufer însă înfrângere la 1826 și 1829 cu ocazia tratatelor dela Ackerman și dela Adrianopole, cari înseamnă triumful boerilor conservatori.

Sămânța ideilor democratice nu întârzie însă să încolțească și să dea rod pentru moment în revoluția din 1848, care sfârșește totuși iarăș cu triumful reacțiunii.

Convenția din Paris impune însă Țărilor Române idei democratice și partidul liberal sfârșește astfel prin a triumfa. Când însă Vodă Cuza începe lupta hotărîtoare pentru *realizarea egalizării sociale*, liberalii cari erau mai mult partizanii *libertăților formale* ca libertate de presă, drept de întruniri etc., se unesc cu conservatorii pentru a repune pe domnitorul care se ridicase mai presus de interesele de partid și voia să facă o operă de dreptate chemând la libertate și la viață politică și clasele până aci desmoștenite.

Unirea celor 2 partide au adus căderea domnitorului, care are meritul principal și decisiv în fondarea statului român modern și democrat.

Cu aceasta se termină interesanta expunere a savantului istoric, căci istoria partidelor din vremea regelui Carol, va forma obiectul unui volum următor, a cărui apariție o așteptăm cu nerăbdare.

Părțile apărute până acum au meritat de a fi scrise în o limbă frumoasă, ușoară și plină de avânt pentru ideile nobile și utile. Deși e scrisă cu cea mai strictă obiectivitate, fără nici o umbră de părtinire pentru vr'un partid, opera aceasta a dlui Xenopol rămâne totuși un instrument foarte prețios nu numai de educație politică, ci și de ridicare a sentimentului național, prin aceia că cetitorul găsește firul roșu al acelor idei, cari au contribuit în trecut în măsura cea mai mare la dezvoltarea sănătoasă a statului român și poate afla în același timp și cari sunt cărările, pe cari trebuie să meargă patria în viitor, pentru a se putea umple golurile și realiza ideile, pe cari împrejurări vitrege le-au împiedecat să devină realitate.

Scrierea amintită nu e o istorie seacă a celor 2 partide, ci e însăși istoria dezvoltării României moderne. Ea e indispensabilă pentru priceperea mecanismului Statului Român de astăzi și n'am cuvinte destul de călduroase să o recomand tuturor acelor, cari se interesează de viața politică a României.

I. Ursu.

Călători englezi despre Români

de M. Beza

Înainte de *Thomas Thornton*, despre care am vorbit în foiletonul trecut, avem pe *William Hunter*, care a publicat la 1803: *Călătorii prin Franța, Turcia și Ungaria la Viena*. Sunt două volume în formă de scrisori, purtând fiecare și data trimiterii, și din cari noi spicuim numai ceea ce ni-se pare mai interesant:

„*Galați 4 Iunie, 1792*. Am dat de o casă ce întrece așteptările noastre. A locuit într'ansa generalul rus Kamenski, celebrul prinț Potemkin, de-asemena și prințul Repnin, care a stat aici o săptămână, și împreună cu marele vizir Iusuf, la 9 Ianuarie trecut, am semnat preliminariile păcii, care s'au încheat apoi la Iași. Ca și cele mai multe din orașele Moldaviei, Galați a fost pustit de mâna de fer a războiului. S'a predat rușilor acum doi ani, după o îndârnică luptă. Când am sosit, Rușii erau încă în posesia Galaților; Turcii l'au luat în stăpânire la 28 ale lunii trecute. Locuitorii abia de încep a-și reveni din groaza lor și a-și reclădi casele.

București, 14 Iunie 1792. Am plecat din Galați la 5 c. Cărutele noastre formau un chervan foarte impunător: zece la număr, trase de nouăzeci de cai. Aveam douăzeci de surugii și un ofițer al Prințului Moldaviei, care ne-a însoțit până la Focșani, unde am sosit în ziua de 7 seara. Drumul până la Focșani e bunișor; dar satele pe unde am trecut prea sărace, și au suferit toate, mai mult sau mai puțin, de neomenia trupelor rusești. Locuitorii rău îmbrăcați și singurii provizii ce ne puteau procura erau: pâne proastă și puține ouă, și astea nu în abundență. Vremea rece și nesigură, schimbându-se de două-trei ori pe zi; iar pământul, în multe părți, seamănă cu acela al Bulgariei.

Focșani e un târg mare și pentru Turcia este chiar curat; împrejurările variate și productive. În partea despre Valahia, la o depărtare de aproape patru leghe, este un munte, care dă o așa de uimitoare cantitate de vin, în cât — deși se vinde cu prețul de două parale ocana și printul pretinde 10 la sută brutte, îi aduce un venit anual de o sută mii de piaștri. Acest loc îmbelșugat procură de-asemena o abundență de cherestea foarte bună, care-i un articol de negoț întins.

La 9 ore dimineața, a trecut prin oraș un pașă, care era de mult așteptat. A intrat cu mare pompă, urmat de un alaiu mareț de șase sute de călăreți, cu steaguri și muzici, în mijlocul tăcerii și admirației locuitorilor, cari tremurau de frică.

În ajunul plecării din Focșani a venit unul din ofițerii prințului Valahiei, care, înlocuind pe cel Moldovean, ne-a condus până în București.

Rostul acestor ofițeri, e mai mult de a-ți găsi conac de noapte; căci prin aste părți de lume nu-s hanuri, și fără intervenția ofițerilor poți căuta înzadar locuință. Ei isprăvesc treaba fără multă ceremonie, având autorizația din partea prințului, ca să dea afară din casă pe ori și care; nefericiții vasali nu cutează nici odată a nu se supune ordinelor. Mărturisesc, că sufletul meu a șovăit, fiind constrâns a recurge la un asemenea privilegiu barbar...

București, 16 Iunie 1792 Am pornit din Focșani la 9 crt. și în aceeași zi, către seară, am ajuns la *Tirkukoli*, un sat așa de sărac, în cât — după ce am umblat zădarnic să găsim o locuință mai convenabilă, am fost siliți, împreună cu frații mei, a ne petrece noaptea într'o căruță deschisă.

Nimic mai desgustător, ca înfățișarea acestor bordeie: „sunt rezervoriile sărăciei și murdăriei“.

Aici *William Hunter* povestește o scenă: cum a ars casa unui țaran, și omul a rămas, cu familie cu tot, într'o stare de plâns.

„Atât fratele meu cât și eu, adaugă *William Hunter*, fiindu-ne milă de soarta acestor nenorociți, le-am oferit bani; dar fie că ne-au bănuțit intențiile, fie că ne-au luat drept Ruși, dela cari au suferit multe în timpul din urmă, în chip hotărât, refuzară de a primi orice ajutor bănesc și se întoarseră dela noi cu semne vădite de turburare și teamă“.

Turnu-roșu, 21 Iunie 1792. Bucureștiul e plăcut așezat, pe un deal ce se ridică blând. Puțin larg, dar întins în lungime, și din pricina multor pomi răspândiți între clădiri, când te apropii, are înfățișarea unui târg mai mare. Când îți-oiu spune, că posedă mai mult de trei sute și șasezeci de biserici, vei deduce din asta, că aproape toți locuitorii sunt popi. O mare parte cred că sunt, însă, deși poartă haina religioasă nu se deosebesc — după toate spusesele — fie prin cucernicie sau moralitate, de ceilalți muritori.

Toți bogătașii locuiesc aici în timpul iernei și mulți trăesc în mare belșug și strălucire. O probă a vanității lor este, că socotesc ceva comun și nepotrivit cu demnitatea lor de a fi văzuți, umblând pe jos în oraș; așa că fiecare om cu dare de mână își are și trăsura“.

După cinci ani, la 1797, trece prin București Englezul *John Jackson*, dându-ne și el câteva impresii, mai mult din fugă, în cartea lui: *Călătorie din India spre Anglia*:

„Multe trăsuri aici. Și multe intrigi în clasele de sus, mai ales între lumea căsătorită. Un bărbat nu-și vede viitoarea soție, înainte de schimbarea inelelor, o ceremonie, ce are loc câteva zile înaintea nunței; căci părinții ori tutorii pun la cale căsătoriile, fără să ceară consimțământul părților. Puțin timp după nuntă, părțile în genere încetează de a mai dormi la olaltă, căutându-și fiecare de intrigi.

Cred că-s puține popoare, între cele ce se chiamă creștine, unde să fie mai multă prefăcătorie religioasă ca aici: într'unele biserici rugăciunile continuă de dimineața până noaptea“.

Internatul Vancean de fetițe din Blaj

— Publicare de concurs —

Până în ziua de 15 August n. a. c. se publică concurs pentru tinerimea în Internatul Vancean de fetițe din Blaj. Condițiile sunt:

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an școlastic 360 cor. solvibile în două ori cel mult patru rate egale anticipative. Elevele, cari vor învăța limba franceză ori muzica instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate. Separat are să se plătească și didactul de 22 cor. 60 fil. pentru cele din clasele civile.

2. Fiindcă elevele vor avea să poarte vestimente uniforme, se vor solvi pentru acestea câte 30—40 cor. după vrâsta fieștecăreia. Uniforma aceasta constă din două șurțe cu mâneci, două pălării, — una de iarnă și alta de vară, — și din o toaletă.

3. La intrarea în Internat fieștecare elevă are să fie provăzută cu: 4 toalete simple, câteva șurțe, jachetă de iarnă și primăvară, 1 năframă mare, 1 năframă mică și 3 de cap, 6 camisoane, 6 pantaloni, 6 fuste, 6 serviete, 18 batiste, 8 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuși, 1 păreche de pantofi, 1 perie de dinți, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă, 1 saltea de paie, 2 pepteni, 1 țol de lână, 2 perini, 4 fețe de pat, 4 fețe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiu alb, 1 lighian de spălat, 6 ștergere, 4 ștergătoare de lighian, 1 ținătoare de săpun, 1 păhar, 1 ulcea de tinichea și tacâm (lingură, furculiță, cuțit și linguriță).

Pentru suma solvită fieștecare elevă va primi:

1. Instrucție în studiile prescrise pe clasele I—IV elementare și I—IV civile, educație religioasă-morală și deprinderi în conversație maghiară și germană.

2. Locuință în etajul institutului în sale mari, sănătoase și luminoase, provăzute cu mobilierul de lipsă.

3. Vipt întreg și anume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la amiază 3 plese, c) la cină 1—2 plese. Pachete de ale mâncării se permite elevelor să primească numai la sărbătorile Nașterii Domnului și ale Paștilor.

4. Spălat, luminat și încălzit. În fieștecare lună elevele vor lua câte o baie.

5. Instrucție practică în cele economice, într'u cât instrucția de sub 1 lasă răgaz.

La cererile pentru primire au să se alătore: extras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revaccinare.

Rugările pentru primire au să se înainteze Preaveneratului Consistor mitropolitan din Blaj, alăturându-se la fiecare o marcă de 45 fileri pentru spedarea francată a rezoluției. Dela rugarea pentru primire nu sunt dispensate nici elevele, cari au mai fost în Internat.

Blaj, 1 Iulie 1911.

Direcțiunea Internatului Vancean de fetițe.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

PILCZ IRMA

atelier de corsete

ARAD, Str. Deák-Ferencz 2.

≡ Asortiment de corsete de specialitate ≡

(calitatea cea mai bună)

executate după măsură, bandaje și apaate de răzimat (drept țiiitoare)

Se primesc reparații și curățiri.

□ □ Cei din provincie să ceară inviațiunii referitor la măsură. □ □

INFORMAȚIUNI

Arad, 29 Iulie 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Cald, apoi furtune locale.

Prognostic telegrafic: Cald, ploi sporadice, furtuni.

Temperatura medie peste întreaga țară e 31,2 Celsius. La noi în Arad însă nu scade nici acum dela 36—37 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kigr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.08
Secară " " " " " "	"	9.12
" " August	"	7.63
Ovăș pe Oct.	"	8.11
Cucuruzul pe Maiu 1912	"	7.44

De-ale noastre.

Istoria partidelor politice din România. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra recenziei, ce publicăm azi din condeiul colaboratorului nostru d. I. Ursu, agregat la universitatea din Iași, despre minunatul op al d-lui A. D. Xenopol intitulat: Istoria partidelor politice din România.

Incunoștințare pentru serbările din Blaj. Subscrișiți ne luăm voie a ruga pe toți acei iubți colegi, — cari în Iunie 1902 au făcut examene de maturitate la gimnaziul român din Blaj — să ia parte la serbările culturale, ce se vor ține la 28 August și zilele următoare în Blaj, ca în cadrul acestor serbări să ținem obișnuita întâlnire colegială.

Prin aceasta împlinim două datorințe: datorința față de neam și cea față de coleg.

Acei colegi cari vor lua parte, sau voiesc ceva deslușiri în chestia aceasta, să se adreseze cât mai curând la dr. Traian Pop avocat în Brașov.

Cu dragoste frățască: dr. Eugen Sâmpetean, avocat. dr. Traian Pop, adv.

Convocări. Prin aceasta se convoacă adunarea de cerc or inară al despărțământului Cluj al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român pe 6 August st. n. 1911 la ora 4 p. m. în comuna Pata în localitatea școalei rom. gr.-cat. de acolo cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării prin vice-președinte. 2. Raportul comitetului și al casarului. 3. Alegerea unei comisiuni de trei membri pentru verificarea procesului verbal, pentru cenzurarea raportului, și a rațiociniului și pentru candidare 4. Raportul comisiunii de sub punct 3. 5. Alegerea președintelui — director al despărțământului — și întregirea comitetului la locurile vacante 6. Prelegeri populare anunțate la prezidiu cu 3 zile înainte adunării. 7. Alegerea celor doi delegați pentru adunarea generală jubilară a Asociațiunii. 8. Fixarea locului adunării viitoare de cerc 9. Propuneri 10. Inchiderea adunării. Cluj, 28 Iulie n. 1911. dr. Basiliu Bășiotă, vice-președinte. dr. Valentin Poruțiu, secretar.

— În conformitate cu § 12 din statute, convocăm prin aceasta Adunarea generală ordinară din acest an a „Reuniunii învățătorilor dela școlile populare conf. gr. or rom. din protopopiatele Timișoara Belinț, Comloșul-mare și Lipova.” pe Marți în 3/16 August 1911, în biserica ort. rom. din Timișoara-fabric la ora 9 înainte de amiaz, la care se invită toți membri reuniunii precum și toți binevoitorii culturii.

Programa: Ședința I înainte de amiaz Ședinței II premerge invocarea Duhului sfânt. 1. Deschiderea adunării — la 9 ore a. m. — și sa-

lutarea oaspeților. 2. Alegerea notarilor și a 2 bărbați de încredere. 3. Constatarea membrilor ordinari prezenți. Absențarea fără temei legal, constituie conform legii și a ordinelor în vigoare delict de disciplină. 4. Raportul despre activitatea biroului, a comitetului și a despărțământelor. 5. Socoata casarului pe anul școlar 1910, precum și restul socotelii loteriei 6. Alegerea unei comisiuni de 3 pentru cenzurarea raportului și a socotelilor. 7. Alegerea unei comisiuni de 3 pentru înscrierea membrilor. 8. „Cari sunt cauzele sărăciei poporului român și cari sunt izvoarele de înăvuițire?” disertație de Iulian Lucuța. 9. „Regulamentul fundațiunii pentru ajutorarea fiilor de învățători”. 10. Observări critice asupra manualului de școală „Curs practic de limba maghiară” compus de I. Vuia, cetite de Ioan Muntean. 11. „Zicerea dezvoltată”. Prelucrare de Teodor Bucurescu.

Ședința II-a după amiaz 12. „Educațiunea ca artă” disertație de Damian Terlaj. 13. „Aerul” exerciții intuitive de I. Popa. 14. Rapoartele comisiunii cenzurătoare. 15. Raportul comisiunii pentru înscriere de membrii. 16. Propuneri. 17. Restaurarea biroului, a comitetului și a comisiunii literare pe un period de 3 ani. 18. Defigerea locului proximei adunări. Timișoara, din ședința comitetului ținută la 27 Aprilie 1911. Iuliu Vuia m. p. prezide, Iosif Popa m. p. secretar.

Secta baptiștilor în Scheiul Brașovului Cetim cu măhnire în „Gazeta Transilvaniei”: De câteva luni de zile s'a stabilit în una din casele Văii Morilor un misionar baptist, care seară de seară ține întruniri „religioase” lăzind în sânul poporului nostru din Scheiu învățăturile așa numiților „creștini pocăiți”. Ni se comunică, că la aceste „servicii” i u parte relativ mulți poporeni români, parte din curiozitate, parte însă din convingere, dând ascultare smerită învățăturilor acestor „nucări”, cum i-a poreclit poporul. Până aci n-ar fi lucrul tocmai așa de grav, deși s'ar fi impus de mult preoților noștri, a înăbuși în germen o astfel de încercare, de-a se săvârși o muncă secretă și misterioasă de convertire tocmai în raionul bisericilor Sf. Nicolae și Sf. Treime.

Ni se comunică însă din partea unor martori oculari, că la aceste întruniri preoții noștri sunt prezentați ca „farisei” etc. iar întruna din sările trecute unul din preoții noștri din Scheiu a fost numit chiar cu numele.

Față de o astfel de atitudine provocătoare oare nu s'ar impune preoților noștri să lămurască poporul de pe amvonuri și să impedece lăzirea unei secte, care în alte părți ale țării a produs adevărate ravagii?...

Vechea Asociațiune funebrelă română din Timișoara-Elisabetin, a cumpărat în zilele aceste palatul care se află în inima cetății Timișoara, a lui Frdman Emanuil cu prețul de 300,000 cor. Membrii acest-i Asociațiuni se pot mândri pe această proprietate a lor.

La Roma. Din cauza holerei, Reuniunii învățătorilor bănățeni nu va aranja acum excursia proiectată la Roma, ceace se aduce la cunoștința celor interesați.

Caransebes, 26 Iuliu. 1911.

Iuliu Vuia, președ reun.

Din patrie.

Cum își petrec d-nii deputați? Cetim într'un ziar unguresc din Pesta următoarea convorbire amuzantă, care de altfel denotă seceta de idei ce grasează în dietă.

Un guvernamental dela roată întâlnește un deputat obstructor, viguros și vesel de nici n'ai crede că a atins anul 56, de nu l-ar trada câteva firicele arginții din mustața-i ungurească. Plictisiți

ambii de seceta aceasta politică se încinse între dânșii următorul dialog:

— De ce nu te însori prietine? Nu ești destul de bătrân?

— Ba da!

— Sau nu ești destul de bogat?

— Dară nu.

— Atunci de ce nu te însori?

— Nu sunt destul de... prost, dragul meu.

O fată. Controlorul pensionat Maurițiu Tóth din Budapesta avea un boboc de fată. Era frumoasă de nu-i aflai pereche, era gingașe ca un crin și inteligentă, avea însă un mare cusur. Gânditoare cum era, vecinic se sbugiuma cu problema adânc filozofică a scopului vieții și nu aflase răspuns liniștitor. Sufletu-i îmbat cu pesimism fals sorbit cu nesaț din lecturi de bălcui și romane de senzație se învrăjbi cu sine însuș. Urmarea firească a acestei s'ări sufletești e moartea ori balamucul. Dânsa rătăcită odată cu desăvârșire pe potecutele gândirii, decise să moară.

Vineri după prânz, când razele soarelui ardeau mai dogoritoare ea, fata gânditoare și-a pus sfârșit vieții cu un glonte de revolver. Nu înțelegea ce rost are viața.

Iată de altcum scrisoarea ce a scris-o poliției. Aceste câteva șire vorbesc mai elocvent decât orice comentari:

„D-lor!

„Prea frumos vă roagă o fetiță tânără, să-i împliniți cea din urmă cerere. În viață nu i-s'a împlinit nici o dorință, împliniți-i cel puțin cea de pe urmă.

Nu-mi faceți autopsia, lăsați-mă acas, ca pentru ultimată să mă vadă cei, cari m'au iubit. Nu sufer de nimic, nici că am avut ceva, decât că nu vreau să trăiesc, nu-mi place viața, deși nici n'am trăit încă. Nu sunt turmentată, nici n'am avut amoruri.

„Vă rog înc'odată dați-mi pace.

„Cu respect
Margareta T.

Dorința ultimă a nenorocitei fetițe poliția a împlinit-o.

Groznică nenorocire. Ni-se scrie din Ticvanul-mic: Miercuri în 26 Iulie la ora 1 din zi s'a prefăcut în câteva minute aproape toată recolta bieților țărani în cenușă. Focul s'a iscat din schinteile ce s'ar din mașină Incendiul s'a întins cu o tuțală nemaipomenită. Aria s'a prefăcut în iad. Flăcări și strigăte feroase de oameni desnădăduiți umpleau câmpul.

Paguba este foarte mare. Aproape 20 vagoane de grâu s'au mistuit în vâlvaie, încât fiind și porumbul foarte slab din cauza secetei, bieții oameni sunt amenințați să rămână fără bucate peste iarnă.

Incendiul s'a declarat din vina proprietarului mașinei de treerat Ioan Epure, care deși i-s'a tras atențiunea din partea mai multora la primejdia ce avea să urmeze fiind locomotiva așezată între jirezi, cu un cinism răvătător răspunde, că toată paguba eventuală o va suporta. Evident deci, că nefericirea este a se mulțumi încăpăținării lui Epure, care acum nici s'audă de despăgubire. I. G.

Dela frați

Nenorocirea din Constanța O nenorocire care a constat viața unui copil, s'a întâmplat eri în Constanța (România) în următoarele împrejurări.

D. Amedeu Figaro, sufleur la compania dramatică Davila, luând un bengal dela cazino și venind acasă a voit să facă o surprisă copiilor, încercând să aprinză bengalul, însă acesta nu a luat foc. Atunci d. Amedeu a deschis bengalul, a turnat praful grămadă jos, și aprinzând un jur-

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți

! calese diferite la dispoziție. !

! Telefon 439. Prețurile se trimit și it și francat. !

nal l'a pus peste praf. In acelaș moment, praful luând foc, a făcut explozie și flăcările au ars fața numitului suflor și a 3 copii ce se apropiaseră mai mult.

Doi din copii anume Ștefan de 9 ani, și Nicolae de 7 ani, fiind mai grav fripți pe piept și brațe, au fost transportați la spitalul comunal, unde cel mai mare Ștefan după o suferință de 10 ore, a încetat din viață în chinuri groaznice.

Vijelia din Brăila. In ziua de 12 c. s'a abătut asupra orașului o ploaie torențială însoțită de vijelie.

Vagonul tramvaiului electric cu No. 10 a fost trântit la bariera Galați.

N'a fost nici o victimă omenească.

Cum a fost prins un borfaș. Modul cum a fost urmărit și prins acum câteva zile un cunoscut borfaș, spaima mahalalei Colentina și a împrejurimilor lacului Teilor este nostim și merită a fi povestit.

E vorba de individul Nae Georgescu zis Bureață, dezertor din regimentul de artilerie din București.

De câțva timp locuitorii din cartierul Teiului trăiau într-o spaimă continuă, din pricina bandelor de bătași și borfași, cari le ațineau calea. In special, aceice mergeau, după străvechiul obicei, să se scalde în lacul Teiului, erau pândiți de individul Nae Georgescu, care-i amenința cu revolverul și le cerea banii. Dacă nu era satisfăcut, îi lua la bătaie.

D. Mișu Cantuniari, inspectorul respectiv, pentru a face să înceteze odată pentru totdeauna isprăvile acestui tâlhar, a luat dispozițiunea ca să organizeze o razzie pentru prinderea lui Bureață. In acest scop d-sa a dat instrucțiuni comisariului șef al circumscripției a 20-a, care a organizat o poteră compusă din sergentul-major de gardiști Balios Gheorghe și din sergenții Pîrșagă Ioan și Dumitru Ștefan. Potera a pornit în urmărirea banditului, acum două zile, și l-a găsit într-o cârcimă din șoseaua Pantelimonului.

Ieșind din cârcimă și zărind pe urmăritorii săi, Bureață a rupt-o de fugă până la gârla Colentina. Sergenții l-au urmărit, dar Bureață ca să-i alunge, a tras asupra-le un foc de revolver, ceea ce nu i-a derutat o clipă măcar.

Văzându-se încolțit, Bureață, care ajunsese în dreptul lacului Teiului, a intrat în apă, crezând, că sergenții se vor mulțumi să-l aștepte la mal. Aceștia însă n'au pregetat nici o clipă, ci au intrat voinicește în apă.

Urmărirea banditului a luat atunci forma unei aventuri tragi-comice: Bureață trăgea focuri de revolver asupra urmăritorilor săi și aceștia, cu revolvelele într-o mână și cu săbiile în cealaltă, umblau în apă, silindu-se să nu le scape borfașul din mâni.

Nu odată, bieți oameni, cari abia puteau să înoate, erau în pericolul de a se îneca, în părțile unde apa era mai adâncă!...

La un moment dat, banditul a reușit să iasă la mal și acolo o luă la fugă spre satul Fundenii-Colentina. Patrula după dânsul. Oamenii din sat, cu toată alarma ce se dăduse, au refuzat să vie în ajutorul sergenților. In cele din urmă Bureață reîntră în lac și la mal el fu ajuns de sergenții, cari reușiră să-l trântescă la pământ și să-l lege.

Banditul fu transportat la secția 20-a și de acolo fu adus la poliție. Locuitorii din cartierul Teiului respiră ușurați.

Petreceri.

Bănuțiu la Bistrița. Talentatul și iubitul nostru artist A. P. Bănuțiu, aranjază la Bistrița pentru seara de 20 Iulie st. v. cu ocazia sărbătoarei Sf. Ilie, o reprezentație foarte bogată cu teatru și concert. Atât d. Bănuțiu cât și trupa sa, reputând pretutindeni pe unde au jucat, succese adevărate, îndemnăm pe toți Români din Bistrița și din împrejurimi, să nu scape ocazia, ce le-o procură artiștii Români, de a-i delecta și a le înălța sufletul.

Petrecere de vară aranjază tinerimea academică din Porumbacu-de-jos, Miercuri, în ziua de Sf. Ilie (2 August st. n.), în localul școlii gr.-or. române din loc.

Inceputul la 7¹/₂ ore seara.

Din străinătate.

Congres unionist. La 27 Iulie n. s'a ținut în Velehrad (Moravia) al treilea congres al unioniștilor.

Au participat peste 200 de savanți, teologi și preoți din toate țările slave cu excepția Serbiei. Au participat și reprezentanți din celelalte țări ale Apusului.

Prezidentul Stojan în discursul său de deschidere respinge acuza panslavismului și modernismului. In secția teologică s'a încins o discuție mare despre influența teologiei protestante asupra bisericeii creștine.

A asistat la ședință și prezidentul de onoare al congresului, episcopul Sanov.

Din Rusia. Prim-ministru Stolypin s'a reîntors pe neașteptate din vilegiatură la Petersburg. Reîntoarcerea ar fi în legătură cu un consiliu de miniștri ce se va ține în curând pentru edificarea mai multor vase noi de războiu și pentru hotărârea ținutei Rusiei față de evenimentele din Persia.

La Charbin a avut loc un incident între Germani și Ruși din cauză, că comercianții germani n'au voit să solvească darea cerută de autoritățile rusești decât numai sub condiția, dacă vor fi împărțâșiți cu drepturi egale cu Rușii. Casele de comerț germane au fost încunjurate de soldați și puși sub pază.

Consulatul german a anunțat cazul guvernului său și rusesc, cari vor avea să hotărască în chestie.

Incendiul din Viena. După îngrozitorul incendiu din Constantinopol a urmat Viena, unde flăcările au mistuit în scurt timp lemne în valoare de aproape un milion.

Focul s'a întâmplat în magazina de lemne din gara de nord. A fost pus de un anumit Francisc Sehotk, care a fost imediat arestat. Din fasiunea deșusă nu reiese motivul, care l-a îndemnat la această faptă, ci plânge necontent. Focul a putut fi localizat abia în zori de zi.

In jurul incendiului din Constantinopol. Soldații de pe vaporul german Lerely și cei de pe vaporul austriac „Turus“ au fost cei dintâi, cari au dat ajutor la izbucnirea incendiului.

Un ofițer austriac a fost rănit la față iar doi soldați germani la picior.

La acțiunea de stingere și salvare au luat parte activă soldații tuturor națiunilor.

După raportul poliției, au fost distruse 485 case, 78 prăvălii, 6 școli, 4 moschee; nu a fost nici o victimă și cauza incendiului se crede a fi accidentală.

Ziarele spun, că pagubele cauzate prin incendiul de Duminecă spre Luni sunt de 5 până la 6 milioane de lire.

Comitete de ajutor au fost înființate în toate provinciile otomane.

Mai multe incendii au izbucnit în diferite părți ale capitalei: în mahalaua Besiktas, un individ a fost arestat pe când încerca să pună foc la o casă.

In ziua de 14 Iulie la ora 8 seara un incendiu a izbucnit în marea clădire Sultan Hamam în cartierul din Sтамbul unde se află majoritatea sucursalelor băncilor străine. Și în cursul dimineții s'a ivit un incendiu în Sтамbul.

Locuitorii din mai multe mahalale au organizat un serviciu de patrulare spre a împiedeca pe răi făcători să propage incendiul.

Extraordinara afluență dela Karlsbad. Aflăm că la Karlsbad în această stațiune balneară e o afluență extraordinară de lume, cum nu s'a mai pomenit. Aceasta din cauză că în Austria și Germania domnește o căldură sufocantă, așa că lumea se refugiază în masă în regiunile răcoroase.

Foarte multe persoane au rămas fără locuințe, așa că se văd numeroși vizitatori dormind pe băncile grădinelor publice.

Se plătesc prețuri enorme pentru camere de servitori, sau oricum ar fi ele.

In general, din cauza acestei aglomerațiuni, scumpetea tuturor lucrurilor este foarte mare.

Miss Elkins se mărită. Un ziar din Paris anunță, că Miss Elkins, vecinica logodnică a ducelui Abruzziilor, s'a hotărât în sfârșit a se căsători cu un tânăr american anume Hitt.

Cu aceasta se încheie mult comentatul roman al americanei devenite celebre.

Diverse

Pentru vieri. Subscrisul comitet dorind să pregătească un tânăr în toate îndelețnicirile din viierit, și care să stee la dispoziția viierilor noștri, a hotărât să plătească din mijloacele Reuniunii române agricole sibiene taxa de 280 cor. anuale, ce se recere pentru cercetarea școlii de viieri din Aiud (Nagy-Enyed), care ține 3 ani.

Condițiunile de primire la această școală, care începe la 1 Octomvrie n. c., sunt următoarele:

1. Tinerii, cari doresc să participe la această școală să dovedească cu carte de botez, că au împlinit vârsta de 16 ani; să dovedească cu testimoniu școlar, că au absolvat cu succes cel puțin școala poporală; cu atestat medical (dela doctor), că sunt sănătoși și viguroși; atestatul primăriei comunei, în care s'au născut, că sunt morali, iar cu adeverință dela părinți sau dela tutori, iscalită în fața a 2 martori și provăzută cu timbru de 1 coroană, că aceștia nu-l împiedecă dela absolvarea școlii.

Aceste dovezi, alăturate la o rugare de primire, scrisă în limba maghiară și adresată înaltului minister de agricultură, este a se trimite cel mai târziu până la 20 August n. c. la direcțiunea școlii de viierit din Aiud (M. kir. vinczellér iskola tekintetes igazgatóságának, Nagy-Enyed).

2. Subscrisul comitet mai cere, ca tânărul care voințe să cerceteze școala să fie ficior de proprietar de viie din regiunea viticolă a comitatului Sibiiu (din părțile, în care se lucră vija).

3. Să deie o declarațiune scrisă și subscrisă de beneficiantul tânăr și de părinții săi, prin care se îndatorează a sta (a lucra) după absolvare cel puțin 5 ani în comitatul Sibiiu, iar la din contră părinții să se oblige, că vor înapoia Reuniunii ajutorul de câte 280 cor. anuale, respective de 840 cor. pe trei ani.

4. Să dovedească cu o adeverință de primire a direcțiunii școlii, că sunt primiți la școală. Sibiiu, 17 Iunie n. 1911. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pan Lucața, prez. Vict. Tordășianu, secretar.

Aparatul de muls al vacilor. Inginerul suedez Frederik Ljungström a inventat un aparat de muls „Alfa“.

Din întrebuițarea ce i-s'a dat în grajdurile soc. „Akticlogaget Separator din Stokolm“ pare a i-se fi acordat cuvenita atențiune acestui important aparat. Aparatul de muls „Alfa“ imită pe cât e posibil mulsul făcut cu mâinile, are însă marele avantaj, că reduce la minimum numărul mulgătorilor, cari se știe, cât sunt de costisitori. Cu ajutorul acestui aparat un om poate mulge 32 vaci cu 4 aparate în 90—95 minute. Pe lângă economia de brațe mai are și avantajul de a contribui la creșterea cantității de lapte și micșorarea timpului de muncă.

In ultimul timp în Bernard, aproape de Viena pe moșia d-lui A. Krupp s'a dat cea mai mare întrebuițare acestor aparate de un necontestat folos.

Dacă prețul cam costisitor nu poate pune la îndemâna fiecăruia acest aparat, totuși el ar putea da reale foloase, la marii proprietari.

Anunț. Caută aplicare în România, ca portar la hotel sau ca supraveghietor la o moșie boerească un român din Ardeal de 42 ani, înșurat cu o femeie care e o bucătăreasă bună, știe ungurește și nemțește și are 7 prunci pe cari i-ar da la servit.

Doritori de a oferi vre-un post să se adreseze preotului capelei române din Viena dr. Virgil Ciolan Wien I. Löwelstrasse 8. spunând condițiile de salar.

x Rostul medicamentelor în contra vanei de aur (emoroide) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Experiențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „Apa amară naturală Franz Iosef“ (Ferencz József), deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durerile. Se capătă în prăvăliile de apă minerală și în apotece.

Rubrica de șach

Conducerea maestrului **Gheorghe Marco** (Viena)

Sunt deja luate toate dispozițiile pentru *turneul internațional* al maestrilor în șach, care va începe la 20 August în *Kalsbad*. Interesul e deosebit de mare pentru acest turnir, pentru că între cei ce și-au anunțat participarea sunt mulți maestri celebri. Vom numi pe următorii: Alapin (Petersburg), Alechin (Moscvă), Burn (Liverpool), E. Lohr (Berlin), Duras (Praga), Janowski (Paris), L. Steiner (New-York), Leonhardt (Hamburg), Marshall (New-York), Niem-zowitsh (Riga), dr. Perlis (Viena), Rubinstein (Varșovia), Salwe (Lodz), Schlechter (Viena), Spielmann (München), dr. Tarasch (Rostow lângă Don), Teichmann (London), dr. Vidmar (Weiz), Wolf (Lägerndorf); participarea tânărului Capablanca, care promise a se lupta între cei mai geniali șachiști, încă nu e asigurată. Afară de cele 25 persoane ce vor lua parte la joc, vor fi prezenți ca membri în juriu și ca privitori și glosatori foarte mulți maestri și amatori*) astfel că la Karlsbad va fi un adevărat congres de șach. Orașul a votat suma de 15.000 coro. pentru acest scop.

Până atunci doară va fi terminată întrecerea Schlechter-Tarrasch, dacă va progresa mai cu încredere decât în săptămâna ultimă, când nu s'a jucat decât o partie, cu întreruperi. Rezultatul e încă nelămurit, 2:2+5 remis.

Reproducem și în acest număr o partie din acest joc minunat, (a patra, dela 8 Iulie) așa cum a fost comunicată de M. N. N. Este din cele mai frumoase ce s'au văzut în timpul din urmă:

Partia X (Spaniolă).

Alb: Dr. Tarrasch. Negru: Schlechter.

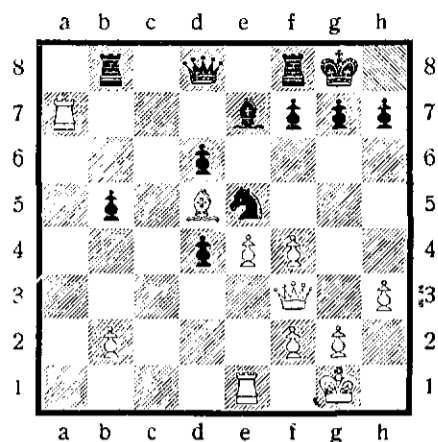
1.	e2—e4	e7—e5
2.	Cg1—f3	Cb8—c6
3.	Ff1—b5	a7—a6
4.	Fb5—a4	Cg8—f6
5.	O—O	d7—d6
6.	Tf1—e1	b7—b5
7.	Fa4—b3	Ff8—e7
8.	a2—a4	Ta8—b8
Mai bine e b5—b4.		
9.	a4×b5	a6×b5
10.	c2—c3	O—O
11.	d2—d4	e5×d4
12.	c3×d4	Fc8—g4
13.	Cb1—c3	Cc6—b4
14.	Fc1—f4	Cf6—d7
15.	h2—h3	Fg4×f3
16.	Dd1×f3	c7—c5
17.	Cc3—d6!	

*) Firește, va asista și maestrul nostru d. G. Marco.

Jertfirea motivată a unui pion în vederea atacului.

17.	...	Cb4×d5
18.	Fb3×d5	c5×d4
19.	Ta1—a7	Cd7—e5

Configurația e acum:

20. Df3—b3

Mai tare era:

20. Ff4×e5 d6×e5
21. Te1—c1 cu amenițarea Tc1—c7, la care negru nu poate opune decât Fe7—d6, prin care perde însă pionul f7.

20.	...	Fe7—f6
21.	Ff4×e5	Ff6×e5?

Trebuia 21. ... d6×e5

22. g2—g3

Se putea îndată Ta7×f7.

22.	...	Dd8—b6
23.	Ta7×f7	Rg8—h8
24.	Rg—g2?	

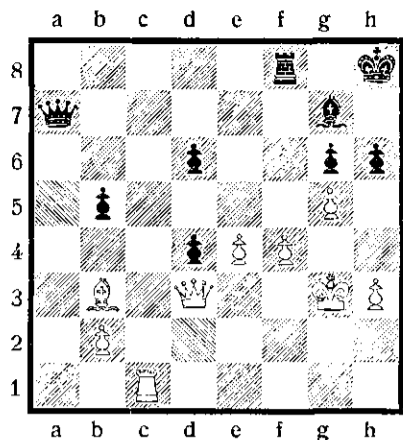
Pentru a pregăti f2—f4.

24.	...	Tf8×f7
25.	Fd5×f7	Db6—c5
26.	f2—f4	Fe5—f6
27.	Te1—e2	Dc5—c1
28.	Db3—d3	Dc1—c7
29.	Ff7—b3	g7—g6
30.	Te2—c2	Dc7—d7
31.	g3—g4	

Aci începe înaintarea decisivă a pionilor la aripa regelui.

31.	...	Tb8—f8
32.	g4—g5	Ff6—g7
33.	Rg2—g3	Dd7—a7
34.	Tc2—c1	h7—h7?

Prin trăsătura aceasta triumful e facilitat pentru alb. Cu Dd7 (pentru a împedea f5) putea negru să reziste încă puternic.

35.	h3—h4	h6—h5
36.	f4—f5	g6×f5
37.	e4×f5	Tf8—e8
38.	f5—f6!	

Excelentă mișcare. Dacă negru ar muta Te8—e3+ ar urma.

39.	Dd3×e3	d4×e3
40.	Tc1—c8+	Fg7—f8
41.	Tc8×f8+	Rh8—h7
42.	Fb3—c2 mat.	
38.	...	Fg7×f6

Desperare.

39. g5×f6 Da7—d7

Nici acum nu e posibil a muta Te8—e3+.

40.	Dd3—g6.	
Negru rezignează.		
Ar putea urma încă:		
40.	...	Te8—e3+
41.	Rg3—f2	Te3×b3
42.	Tc1—c8+!	cu mat pe g7.

POȘTA REDACȚIEI

Visare... Nu se poate publica.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
instituit de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I, în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de Iunius

— Urmare —

— Atunci îmi rămâne numai o rugare, —
cei adânc mișcat și scoțând punga verde dela
bida, care o păstram învălită în hârtie și sigi-
lă și i-o întinsei. Dă-mi voie să te rog, ca să
redai acest bagatel d-șoarei Marmels, căreia îi
parține. Poate să se teamă tânăra damă se știe
ceva în mâinile mele. Vreau să o scutesc de
această măhnire. Hârtia este o simplă hârtie
gală, fără nici un cuvânt scris pe ia.

Contele avu la început o mulțime de în-
mpinări, în sfârșit însă se dete convins și
dând în primire punga, mă părăsi.

Cum să încerc să-ți descriu starea mea su-
ferențioasă de atunci, scumpă Sabină? Lesne poți
și tu însă-ți. Viața-mi era ruinată pentru
dedeauna. Dar iată că mă grăbesc să închei
vestindu-ți și sfârșitul istoriei.

Zilele următoare veniră trei sau patru po-
sti, cari îmi împachetară mult-putinul meu
put, și sigilă și-l duseră cu dâșii. Pe mine
nu arestaseră. La interogator mi se puseră în-
vădări bizare asupra unor relații, ce le-aș fi a-

vând eu în Paris sau cu generalii francezi sau
cu cercuri oficiale în Italia? Se zicea mai de-
parte, că am ținut vorbiri revoluționare cu oca-
ziunea unui prânz în Prater, ba că aș fi vătămat
chiar pe Majestatea Sa imperială. Imi aduceam
ce-i drept aminte de o cină veselă luată în Pra-
ter, se poate că chiar sub influința Champagnei
să mă fi exprimat ceva mai liberal, am tăgăduit
însă aserțiunea, că eu să fiu atât de ticălos
să-mi ridic paharul pentru norocul armelor lui
Napoleon, cum se zicea, că aș fi făcut. Se făcu
provocare la martori, printre cari fu numit și
nobilul conte Malariva. Așadară el era! Așadară
ticălosul, nemernicul, care-mi dorea ruina tot el
era! În mintea mea se făcu lumină. Ce n'a pu-
tut acest bărfitor să mințescă doamnei de
Grienenburg și d-șoarei Marmels pe socoteala
mea!

Mă apăram cu sânge rece și foarte liniștit.
Mi se puseră înainte unele hârtii ce conțineau
fragmentări asupra necesității prefacerii morale
a Europei, asupra drepturilor inalienabile a po-
poarelor, apoi o odă a libertății compusă de
mine ș. a. m. găsite printre celelalte hârtii ale
mele. Am recunoscut, fără pic de șovăire, că
sunt autorul lor, totodată însă am făcut obser-
varea, că după convingerea mea acesta nu con-
stitue în sine nici o crimă contra ordinii publice
și a Majestății imperiale, fiind mai mult opera
timpului petrecut în dulce farniente.

După o captivitate de unsprezece zile mă
duseră a doua oară înaintea autorităților poliție-

nești. Fui îndrumat la ordine cu asprime și pro-
vocat ca în decurs de douăzeci și patru de oare
să părăsesc Viena și teritoriul monarhi ei. Mi
se dădu pasport cu marșrută prescrisă, imi luai
în primire calabalăcul în sfârșit și totodată mi
ce înmănuă o epistolă sosită în timpul captivi-
tății mele, însă desfăcută. Era o epistolă a so-
țului tău dragă Sabină, în care îmi făcea cunos-
cută decedarea mătușei noastre din Manchester
și dorința unchiului de a-l cerceta și a-i da
mână de ajutor în afaceri, alăturând și un cam-
biu însemnat pentru acoperirea speselor de că-
lătorie.

Astfel fui concediat. Însoțit de un servitor
polițienesc care nu mă părăsi până ce plecai, am
alergat la casa bancherului pentru a-mi ridica
suma indicată în cambiu. Aici se petrecu cu
mine ultima soție în Viena. Când dădui să pă-
rășesc biroul schimbătorului de bani, întâlni în
odaie pe neașteptate pe contele Malariva. El
vru să-mi ferească politicoș din cale. Eu însă îl
trăsei cătră mine șoptindu-i la ureche:

— Acum te cunosc d-le conte Malariva.
Ești un becisnic, un nemernic din creștet până
în tâlpi! Furia îi coboară fața galben-verde și în
prezența mai multora el mă împoșcă zbierând
ca un nebun cu o mulțime de ocări murdare.

(Va urma)

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor** o mijloc **ște mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

☺☺☺ Telefon Nr. 671. ☺☺☺

Katona și Staitiu

ingineri diplomați.

Birou tehnic. Intreprin-

;; dere de betonaj. ;;

BUDAPESTA, strada Losonczy nrul 15.

Intreprinde orice lucrări de specialitate în tehnică și inginerie; angajază pregătirea de planuri de edificiu și construcții de betonaj, așiderea și controlarea lor specială; pregătește statistice, preliminare și socoti; execută parcelări și comasări. :: :: :: ::

Zidește orice construcții din beton.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, strada ILLÉS nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori ce lucrări
- în bransa aceasta. -

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderae.

Un commis

cu praxă bună în bransa de manufactură, află aplicare sub condițiuni favorabile la firma

IOAN COMSA și FIUL, Seliste (Szelistye), comitatul Sibiu.

Harta comitatului Arad

cu numirile **noi** ale localităților (trase pe pânză și provăzute cu leături) se poate comanda la

Librăria diecezană
dn Arad.

Prețul per bucată **16 Cor.**

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate.

Noutăți! Au apărut noi plăci românești.
Gereți prețurentul il. gratis din "Marele" magazin de

gramofoane

al lui

TÓTH JÓZSEF

Szeg ed, str. Könyök 3.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

intreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale
Arad, str. Deák-Ferencz nr. 40
(casa lui Dr. Winter).

Am onoare a înștiința stimații mei comitenți și publicul mare, că

● atelierul meu de ●
instrumente muzicale

se află în strada

Deák-Ferencz N-rul 40.

Am înmagazinat mare asortiment de tot felul de instrumente muzicale. Straformez și reparaz instrumente muzicale cu cele mai scăzute prețuri. Comande în provincia execut prompt.

Solicit sprijin binevoitor cu tot respectul

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Pentru sezonul de primăvară!

Recomand magazinul meu bogat asortat în pălării de bărbați, albituri, cravate și mișe.

Mare asortiment în pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totodată recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în bransa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

Ioan Bálint („János“)

Timișoara-Fabric. Palatul orașenesc.

In cancelaria subscrișilor
: află imediat aplicare :

un candidat de advocat român cu praxă.

Condițiuni a se adresa
— direct. —

Dr. Georgie și Dr. Iuliu Popescu
advocați în Turda.

Vei cruța mulți bani!

dacă vei cerceta
hotelul și grădina

Kravár

din strada Sarló nr. 3

la „Hétvezér”

unde se pregătesc cele mai bune mâncări ungurești, vinuri alese de deal și bere proaspătă de kőbánya, pe lângă prețurile cele mai ieftine și serv. cel mai bun.

Popicările acoperită. Iluminație electrică.

Magazinul electrotehnic

al lui

Kalmár József

Arad

str. Salac nr. 2. Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc., etc.

Lista manualelor școlare

pentru școlile populare, aprobate de Ministeriul de culte și Veneratul Consistor diecezan din Arad.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioasă morale. I-a carte de religie pentru școlile populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905 . . . . . —30	22. Gramatică și citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909 . . . . . —60	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907 . . . . . —60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911 . . . . . —30	Manuale școlare de Iuliu Vuia învățător-director școlar.	
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 . . . . . —30	Aprobate de înaltul minister, de vener. consistor arădan, orădan și caransebeșan.	
4. Catechism. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 . . . . . —40	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911, Ven. cons. caransebeșan Nr. 2052/1907, oradan Nr. 2057/1907 . . . . . —40	35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907 . . . . . —36
5. — Nicolae Crișmariu, Istorie biblice p. elevii școlilor elementare, aprob. de Ven. Consistoare. Ed. II. cu 20 il. în text 1910 . . . . . —45	24. Abecedar p. clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Cons. oradan sub Nr. 2067/1906 . . . . . —40	36. Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 13111/1911, Ven. Cons. aradan Nr. 3491/1911, oradan Nr. 877/1907 . . . . . —50
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad . . . . . —40	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II. . . . . —80	31. Curs practic de Economie rațională p. școlile primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30042/1908, Ven. Cons. aradan Nr. 5243/1905, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 1187/1907 . . . . . —56
7. — Catechism p. elevii școlilor elem. apr. de Ven. Consistor . . . . . —40	26. Carte de citire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor orădan Nr. 2067/1906 . . . . . —36	38. Învățământ practic din istoria naturală p. școlile pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 ven. consis. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 955/1906 . . . . . —60
8. — D. Voniga, Istorie biblice, Carte de religie p. școlile populare. Ed. II. cu 40 ilustrațiuni . . . . . —50	27. Carte de citire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare, ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor oradan Nr. 3067/1906 . . . . . —50	39. Carte de învățură pentru școlile de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare cu rezol. ministerială Nr. 4140/1903, a Ven. Coes aradan Nr. 1988/1904, a celui oradan Nr. 887/903 1-50
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III. și IV. cu 20 il. —45	28. Carte de citire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop., ed. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor aradan Nr. 3990/1911 și oradan Nr. 2067/1906 . . . . . —60	40. Istoria naturală cu referință la Higienea pentru școlile primare de I. Tuducesu ediția IX. . . . . —40
10. Abecedar, prima carte de citire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și soții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistoare din Arad și Caransebeș . . . . . —40	29. Curs practic p. învățarea limbii maghiare p. clasele 1, 2, și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor aradan Nr. 2241/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5345/1910, partea I. . . . . —50	41. Rugăciunile școlarilor și Cântări bisericești pentru școlile populare române alese și întocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a . . . . . —50
11. A doua carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister . . . . . —40	30. Curs practic p. învățarea limbii magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. aradan Nr. 2841/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5541/1910, part. II. . . . . —50	41. Liturgica bisericeii gr.-or. române, prețul —70
12. A treia carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 20960/1910 . . . . . —60	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908, Ven. Consistor aradan Nr. 2475/1911, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7287/1909 . . . . . —60	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comput à 8 foi 100 bucăți 1-40
13. A patra carte de citire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910 . . . . . —60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96050/1910 în mod definitiv pentru școlile cu limba de propunere română, de ven. consistor oradan Nr. 2057/1906 și cel caransebeșan Nr. 3069/1907 . . . . . —40	Caete pentru desemn cu puncte depărtate de 1 cm. sau curat albe 100 bucăți . . . . . 5—
14. Carte de citire pentru clasele V. și VI. ale școlii populare de Iosif Moldovan și soții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910 . . . . . 1—	33. Elemente de Geografie și Constituție p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare cu număroase ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103032/1908 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7289/1909 . . . . . —60	Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucata à . . . . . —08
15. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I., II. și III a școlilor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșorean. Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910 . . . . . —50		Ceruze (creoane) de calitate extrafină: à duzina (12 bucăți) à 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri.
16. Limba maghiară, a doua carte de citire p. școlile pop. române de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908 . . . . . —50		Condeie (penițe) de aluminiu în cutii à 1 gross (144 bucăți) à —90, 1-40, 1-60, 2 și 2-40.
17. Gramatică română p. școlile pop. de Iuliu Groșorean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Arădan sub Nr. 1202/1911 . . . . . —40		Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ —80.
18. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanea . . . . . —40		Praf pentru cerneală în cutii à 24 și 50 fil.
19. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad . . . . . —50		Tăblițe de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 2-30, Nr. 3 cor. 3, Nr. 4 cor. 3-50.
20. Geografia Ungariei p. școlile pop. de Iosif Stanea, aprob. de Ven. Consistor Arădan . . . . . —30		Ceruze de piatră (stile) învălice în hârtie și ascuțite, în cutii à 100 bucăți 66 fil.
21. Gramatică și Citirea maghiară p. școlile elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909 . . . . . —50		Gumi de șters, duzina (12 buc.) à 20, 30 și 60 fil.
		Tocuri (coade, cotoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) à 12, 18, 40 fil. și 1 cor.
		Bureți pentru tabla școlii à —60, —80, 1—, 1-20 bucata.
		Bureți pentru copii 100 bucăți cor. 1-60.; mai fine à 10, 12, 20 fileri bucata.
		Cretă albă pentru tablă, fină în cutii, 1 kilogram 50 fileri.
		Cretă albă preparată în cutii, duzina 40 fileri.

Să afle de vânzare la **Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.**

Lisinszky Lajos, stoler

Arad, strada Péter Nr-ul 6.

Execută cele mai moderne **mobile** de **dormitor, refector, salon** și **garderobă**.

Intreprinde aranjarea perfectă a orice fel de locuințe.

Preliminare gratuit.

Execută **mobile durabile și solide** conform desenelor ori după **com. verbală**.

Solicit sprijinul binevoitor al publicului românesc.

Szeifert János

sculptor

Arad, Magyar-utca Nr. 29.

Pregătește tot felul de lucrări din acest ram, ca: **iconostase, amvoane, aranjamente pentru biserici și salon**, tot felul de sculpturi se efectuează pentru tâmplari.

Reparaturi se efectuează prompt; comanda din provincie se execută grabnic. — La dorință trimit planuri gratuit. Pentru aceasta solicit binevoitorul sprijin al publicului.

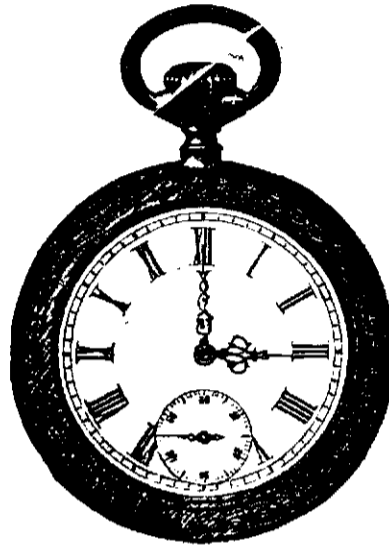
Cu stimă: **Szeifert János.**

În atențiunea tuturor.

— Să cumpărăm pământ. —

În comuna **Tăuț** (com. Arad) se află pământ bun de vânzare. Se parcelează moșia grofului Königsegg. Condițiunile de cumpărare sunt foarte ușoare. După fiecare sută din prețul de cumpărare trebuie plătite la încheierea contractului numai 10 procente. Doritorii se pot adresa încredințatului Titu Babeș, avocat (Budapesta, Erzsébet-tér 18) ori la angajatul domeniului Kis Péter în Tăuț (Feltót, com. Arad). Prețul pământurilor cumpărate se plătește în rate.

Țăranii români pot ajunge ușor la pământ mult, bun și ieftin. Frunțașii de pe sate să-i sfătuiască până nu-i previn țărani de alt neam.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul **Românul** (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

cele mai bune **oroloage**
cele mai solide și **juvaerice**
cele mai moderne **juvaerice**

atât pe **bani gata, cât și în rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Cruțați și vă câștigați norocul fără margini!

Fiecare loz câștigă necondiționat.

Câștigurile se plătesc imediat.

Tragerile și câștigurile sunt **chezășuite** din partea visteriei statului.

500.000 Coroane

va fi câștigul principal, care se va sorti la tragerea din **25 August 1911** a lozurilor dela Banca Hipotecară Ungară.

Vă invită cu toată onoarea a cumpăra cel puțin o bucată două din lozurile acestea de prima bonitate, cari prezintă necondiționat cel mai bun sistem de păstrare combinat cu cele mai extraordinare șanse de câștig, fără nici un risic și fără a perde un ban măcar.

Pentru a înlesni oricui cumpărarea acestor lozuri, le vindem și pe rate lunare și anume de prezent pe: **35 rate de câte 6 coroane.**

NB. Aceluia, care ne trimite primele 3 rate de odată, îi evităm **a IV-a rată gratuit.**

Deja după achitarea ratei prime participă fiecare cumpărător la joc, iar câștigul este în integritate al lui. Cu plăcere trimitem ori cui prospectul cu explicațiile necesare. Binevoii a ne trimite adresa corectă.

6 trageri în fiecare an. 25 Febr., 25 Apr., 25 Iun., 25 Aug., 25 Oct. și 27 Dec., în decursul cărora se trag la sorti peste **2½ milioane cor.** Durata jocului este încă cea 48 de ani, în care restimp se împarte proprietarilor de lozuri suma considerabilă de cea 130 mil. cor.

Acelaș număr poate câștiga și de mai multe ori. Lista oficioasă de trageri se trimite după fiecare tragere punctual.

Cu ocaziunea această notăm; că câștigul principal dela tragerea ultimă din 26 Iunie a. c. în sumă de cor. 100.000 s'a solvit deja fericitului posesor al lozului **Seria 950 Nr. 9.**

Comandele sunt a se adresa pe cuponul dela mandatul poștal către

ÚSTREDNÁ BANKA ÚC. SPOL., Budapest V., Sas-u. 24 sz.